

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, lagen om arbetslöshetskassor, lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning och lagen om arbetsmarknadsstöd

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås stadganden om företagares rätt till utkomstskydd för arbetslösa. Företagare skall enligt propositionen i fortsättningen få rätt till både grunddagpenning och dagpenning avvägd enligt förtjänsten. Företagarnas förtjänstskydd skall i regel följa stadgandena om löntagarnas dagpenning avvägd enligt förtjänsten, dock med beaktande av företagsverksamheten särart. Avsikten med utkomstskyddet för arbetslösa är inte heller i fortsättningen att kompensera de risker som ansluter sig till företagsverksamheten.

Det föreslås att begreppet företagare definieras i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Som företagare betraktas självständiga yrkesutövare och näringsidkare samt sådana personer som arbetar i ett företag och som genom sin ställning och sitt eget eller familjemedlemmarnas innehav har bestämmanderätt i företaget. Definitionen av dessa delägare i företag i lagen om utkomstskydd för arbetslösa baserar sig således på de principer som iakttagits i den nuvarande praktiska tillämpningen.

Systemet med företagares dagpenning avvägd enligt förtjänsten skall enligt förslaget vara frivilligt. Enligt förslaget till ändring av lagen om arbetslöshetskassor är det möjligt att inrätta särskilda arbetslöshetskassor vilkas uppgift är att ordna förtjänstskydd för företagare. Det skall vara frivilligt för företagarna att ansluta sig till en arbetslöshetskassa. Kassans egen finansieringsandel skall täckas med medlemsavgifter som uppbärs hos de företagare som anslutit sig som medlemmar. Staten deltar i finansieringen av företagarnas dagpenningar avvägda enligt förtjänsten med en andel som motsvarar grunddagpenningen.

Rätt till dagpenning och dagpenning avvägd enligt förtjänsten förutsätter att arbetsvillkoret

för företagare uppfylls. Arbetsvillkoret uppfylls när en person har varit verksam som företagare minst två år under de fyra år som föregått arbetslösheten. För att arbetsvillkoret skall uppfyllas förutsätts att företagsverksamheten är av väsentlig omfattning. Rätt till dagpenning avvägd enligt förtjänsten förutsätter dessutom att arbetsvillkoret har uppfyllts medan personen varit försäkrad medlem i arbetslöshetskassan.

Vissa preciseringar föreslås i de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för rätt till arbetslöshetsdagpenning. En företagare har inte rätt till utkomstskydd för arbetslösa för den tid han är sysselsatt i sin företagsverksamhet. Enligt förslaget anses en företagare i regel vara sysselsatt till dess han bevisligen har upphört med företagsverksamheten. En företagare skall inte ha rätt till arbetslöshetsdagpenning under permitteringar och när arbetstiden är förkortad. Om företagsegendomen inte har sålts när företagsverksamheten bevisligen avbrutits, har företagaren enligt förslaget en fyra månaders väntetid innan rätt till dagpenning inträder. Vinst på försäljningen av företagsegendomen i anslutning till att företagsverksamheten läggs ned skall enligt förslaget tas i betraktande så, att en person inte har rätt till arbetslöshetsdagpenning för den tid över vilken den rena försäljningsvinsten kan periodiseras på grundval av företagarens arbetsinkomst.

Företagares dagpenning avvägd enligt förtjänsten utgörs på samma sätt som för löntagare av en grunddel, som är lika stor som full grunddagpenning, och av en förtjänstdel. Förtjänstdelen bestäms på grundval av den arbetsinkomst som företagaren valt och som också utgör grund för medlemsavgifterna till kassan. Rätten till dagpenning skall vara lika länge

som hos löntagare, men företagare skall dock inte ha rätt till s.k. tilläggsdagar från det att de fyllt 55 år till 60 års ålder. Företagare skall också ha rätt till förtjänststöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning under samma förutsättningar som de har rätt till utkomstskydd för arbetslösa.

För att försäkringsprincipen skall genomföras ändras skyldigheten att betala arbetslöshetsförsäkringsavgift och -premie så, att för arbetsinkomsten för delägare som i lagen om utkomstskydd för arbetslösa definieras som företagare fastställs premien och avgiften endast till den del som de har rätt till de förmåner som finansieras med avgiften och premien. Till

propositionen ansluter sig till denna del en separat regeringsproposition om finansiering av utkomstskyddet för arbetslösa 1995, där det i enlighet med ovan nämnda princip föreslås stadganden om arbetsgivares arbetslöshetsförsäkringspremie och löntagares arbetslöshetsförsäkringsavgift samt om finansieringsandelarna för arbetslöshetsdagpenning avvägd enligt förtjänsten 1995.

Propositionen ansluter sig till budgetpropositionen för 1995.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 1995.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sivu		Sivu
PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1	6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll	15
ALLMÄN MOTIVERING.....	4	6.1. Samband med andra propositioner	15
1. Inledning	4	6.2. Internationella fördrag	16
2. Nuläge	4	DETALJMOTIVERING	17
2.1. Lagstiftning och praxis samt bedömning av praxisen	4	1. Lagförslagen	17
2.1.1. Företagares rätt till förmåner inom utkomstskyddet för arbetslösa	4	1.1. Lag om utkomstskydd för arbetslösa	17
2.1.2. Definition av företagare	5	1.2. Lag om arbetslöshetskassor	24
2.1.3. Företagsverksamhetens inverkan på förmånerna inom utkomstskyddet för arbetslösa	6	1.3. Lag om ändring av lagen om arbetskrafts- politisk vuxenutbildning	27
2.1.4. Finansieringen av utkomstskyddet för arbetslösa	6	1.4. Lag om ändring av lagen om arbetsmark- nadsstöd	27
2.2. Utkomstskyddet för arbetslösa företagare i olika länder	6	2. Ikraftträdande	28
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen .	8	3. Lagstiftningsordning	28
3.1. Företagares rätt till förmåner inom ut- komstskyddet för arbetslösa	8	LAGFÖRSLAGEN	30
3.1.1. Allmänt	8	1. Lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa	30
3.1.2. Allmänna förutsättningar för rätt till arbetslöshetsdagpenning	8	2. Lag om ändring av lagen om arbetslöshetskassor	34
3.1.3. Definition av företagare	9	3. Lag om ändring av lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning	36
3.1.4. Förtjänstdagpenningens särdrag ...	10	4. Lag om ändring av lagen om arbetsmarknads- stöd	37
3.1.5. Arbetskraftspolitisk vuxenutbild- ning	10	BILAGA	39
3.2. Företagarkassorna och deras finansiering .	11	Parallelltext	39
3.3. Ändringar i finansieringen av utkomst- skyddet för arbetslösa	12	1. Lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa	39
4. Propositionens verkningar	12	2. Lag om ändring av lagen om arbetslöshetskas- sor	48
4.1. Propositionens ekonomiska verkningar ..	12	3. Lag om ändring av lagen om arbetskraftspoli- tisk vuxenutbildning	53
4.2. Verkningar för individerna	12	4. Lag om ändring av lagen om arbetsmarknads- stöd	55
5. Beredningen av propositionen	15		
5.1. Beredningsorgan	15		
5.2. Remissutlåtanden	15		

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Det nuvarande systemet för utkomstskydd för arbetslösa, som varit i kraft sedan 1985, har huvudsakligen uppkommit genom avtal mellan arbetsmarknadsorganisationerna och statsmakten som ett led i de inkomstpolitiska helhetsuppställningarna. Systemet är skapat för att garantera löntagarna utkomstskydd vid arbetslöshet under en tid då största delen av befolkningen har varit sysselsatt i traditionellt lönearbete. Trots att utgångspunkten är att lagstiftningen också skall gälla personer som bedriver företagsverksamhet, har det visat sig att systemet inte fungerar till dessa delar.

Under den utdragna depressionen har nya kategorier av personer drabbats av arbetslöshet. Sådana kategorier är bl.a. de delägare i företag som inte är anställda i ett sådant lönearbetsförhållande som systemet för utkomstskydd för arbetslösa ursprungligen var avsett för. Detta har medfört problem vid den praktiska tillämpningen av utkomstskyddet för arbetslösa i fråga om vem som skall anses som löntagare enligt lagen om arbetslöshetskassor.

Massarbetslösheten kommer att prägla hela 1990-talet. Arbetslösheten börjar minska men ännu i slutet av decenniet uppskattas den ligga på nivån ca 15 % av arbetskraften. Efterfrågan på arbetskraft har minskat i synnerhet inom de traditionella arbetskraftsintensiva branscherna. När inga nya arbetsplatser bjuds ut har ett aktivt alternativ för de arbetslösa varit att sysselsätta sig själva. I osäkra situationer har ett stort hinder för övergången från löntagare till företagare varit det faktum att företagarna saknar en trygghet som skulle motsvara löntagarnas utkomstskydd för arbetslösa.

Den föränderliga produktionsmodellen minskar det traditionella lönearbetets andel och sprider företagsverksamheten till nya branscher. Företagen köper hellre tjänster från andra företag än anställer en ny arbetstagare. Skillnaden mellan lönearbete och företagsverksamhet håller på att minska på grund av förändringarna i arbetslivet. Även av denna orsak borde utkomstskyddet för arbetslösa ordnas på ett neutralare sätt så att möjligheten att försäkra sig själv i händelse av arbetslöshet eller att få arbetslöshetsdagpenning inte är beroende av om man arbetat som företagare eller lönta-

gare. Utkomstskyddet för arbetslösa kunde stöda en persons aktiva strävan att sysselsätta sig själv som företagare.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis samt bedömning av praxisen

2.1.1. Företagares rätt till förmåner inom utkomstskyddet för arbetslösa

Enligt 1 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa är en person som bedriver företagsverksamhet berättigad till utkomstskydd för arbetslösa under de förutsättningar som närmare stadgas i lagen. Enligt 5 § är en person inte berättigad till arbetslöshetsdagpenning bl.a. för den tid som han skall anses vara sysselsatt inom eget, sin makes eller sina föräldrars företag eller på motsvarande sätt i eget arbete. I lagen har det gjorts skillnad mellan företagsverksamhet som man inlett som arbetslös och företagsverksamhet som bedrivits tidigare. En person anses vara sysselsatt på ovan nämnt sätt om hans arbetsinsats är så stor, då han som arbetslös börjar i företaget eller eget arbete, att den hindrar honom att ta emot heltidsarbete. En person som tidigare har varit verksam som företagare eller sysselsatt sig själv i eget arbete betraktas som företagare på heltid fram till den tidpunkt då han bevisligen har upphört med sin företagsverksamhet eller då företagsverksamheten bevisligen har avbrutits. Som företag betraktas även lantbruksföretag.

I praktiken har en person som bedrivit företagsverksamhet och varit tvungen att lägga ned den och inte uppfyller arbetsvillkoret för löntagare för närvarande dock inte rätt till arbetslöshetsdagpenning. Lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändrades vid ingången av 1994 så att rätt till grunddagpenning förutsätter att arbetsvillkoret uppfylls. Arbetsvillkoret kan uppfyllas endast i lönearbete. Sålunda har företagare enligt den gällande lagen inte rätt till arbetslöshetsdagpenning, utan den som tidigare varit verksam som företagare på heltid har sedan han blivit utan arbete i sin företagsverksamhet rätt till arbetsmarknadsstöd enligt lagen om arbetsmarknadsstöd (1542/93). Även när det gäller arbetsmarknadsstödet iaktas ovan

beskrivna arbetskraftspolitiska förutsättningar enligt 5 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa i fråga om företagare. Arbetsmarknadsstödet är med de undantag som stadgas i lagen behovsprövat. Bl.a. en sådan 55 år fylld person som när han blir arbetslös har uppfyllt arbetsvillkoret enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa förutsätts inte vara i behov av ekonomiskt stöd. Om en person som fyllt 55 år tidigare har varit verksam som företagare, måste man dock tillämpa behovsprövning i fråga om arbetsmarknadsstödet.

Företagare har inte haft rätt till utkomstskydd för arbetslösa som bestäms enligt de tidigare inkomsterna. Rätt till dagpenning avvägd enligt förtjänsten har den som är medlem i en arbetslöshetskassa. Rätten att bli medlem i en kassa har i lagen om arbetslöshetskassor (603/84) begränsats till lönearbetstagare. Enligt 3 § 2 mom. lagen om arbetslöshetskassor betraktas såsom löntagare den vars utkomst bör anses grunda sig på löneinkomst av arbete som utförs för annan. Denna definition har i praktiken visat sig otillräcklig.

2.1.2. Definition av företagare

Inom lagstiftningen om utkomstskydd för arbetslösa finns inte, med undantag för ovan nämnda stadgande i lagen om arbetslöshetskassor, i övrigt några stadganden med definitioner av företagare eller löntagare. När lagstiftningen tillämpas måste man emellertid i många olika situationer dra en gräns mellan företagare och löntagare. När en person ansöker om medlemskap i en arbetslöshetskassa skall arbetslöshetskassan undersöka om sökanden kan betraktas som en löntagare som avses i lagen om arbetslöshetskassor. När en person anmäler sig som arbetslös arbetssökande skall arbetskraftsmyndigheterna avgöra om han har varit verksam som företagare. När det är fråga om rätt till grunddagpenning blir folkpensionsanstalten tvungen att tolka om personen skall betraktas som en företagare som avses i lagen, varvid han har rätt till arbetsmarknadsstöd, eller om det är fråga om arbete i arbetsförhållande som gör att arbetsvillkoret, som är en förutsättning för grunddagpenning, uppfylls. På motsvarande sätt granskar arbetslöshetskassan om arbetsvillkoret är uppfyllt och avgör om sökandens arbetsförhållanden kan jämföras med arbete i

arbetsförhållande. I enskilda fall träffas avgörandet i sista hand av en besvärinstans, arbetslöshetsnämnden eller försäkringsdomstolen. Att gränsdragningen mellan löntagare och företagare är beroende av tolkning och att gränsdragningar görs av många remissinstanser och beslutsfattare har gjort att det inte finns någon enhetlig praxis.

Med tanke på individen är situationen synnerligen problematisk både när det gäller den sociala tryggheten och rättsskyddet. En person har inte på förhand skälig visshet om han omfattas av utkomstskydd för arbetslösa i form av en försäkring eller i någon annan form. Som exempel kan nämnas en situation där en person har antagits som medlem i en arbetslöshetskassa medan arbetskraftsmyndigheterna vid en permittering konstaterar att personen är företagare och därför inte ger honom hinderlöst arbetskraftspolitiskt utlåtande. Motsvarande bedömning i efterskott tillämpas ofta även annars då arbetslöshetskassan i samband med ett försäkringsfall blir tvungen att på grundval av antingen ett arbetskraftspolitiskt utlåtande eller någon annan utredning konstatera att personen i fråga varit verksam som företagare. I dessa situationer kan det hända att personen under lång tid har betalat medlemsavgifter till arbetslöshetskassan utan att han får försäkringskydd vid ett försäkringsfall.

I besvärinstansernas avgöranden, där det oftast är fråga om ovan nämnda bedömning i efterskott, har löntagarställningen utretts i det enskilda fallet och genom en helhetsbedömning, varvid uppmärksamhet har fästs vid om den person som arbetat i företaget har haft en så självständig ställning att han själv på ett avgörande sätt har kunnat påverka sin sysselsättning i företaget. Avgörandepraxisen har dock inte blivit så klar att den som uppfyller vissa kännetecken skulle kunna betraktas som antingen företagare eller löntagare enligt den praxis som tillämpas i första instans.

I avgörandepraxisen har man dock entydigt ansett att en person inte kan betraktas som en löntagare som avses inom utkomstskyddet för arbetslösa, om han omfattas av lagen om pension för företagare eller lagen om pension för lantbruksföretagare. Dessutom har också delägare som omfattas av lagen om pension för arbetstagare i besvärinstansernas avgöranden, i synnerhet arbetslöshetsnämndens, betraktats som företagare. Sökanden har inte betraktats

som lönearbetstagare, om han har arbetat i ett aktiebolag där han har varit verkställande direktör, styrelseordförande eller -medlem och ägt en del av aktierna i bolaget. Någon viss gräns för ägarandelen kan dock inte skönjas i besvärinstansernas avgörandepraxis. Utöver ledande ställning och eget innehav har avgörandena dessutom alltid påverkats av andra faktorer, t.ex. antalet ägare till företaget och eventuellt jämfördelat innehav i företaget, de övriga aktiernas fördelning och om någon i företaget innehar en majoritet av aktierna, aktieägarnas eventuella släktskapsförhållanden, bolagets storlek samt andra motsvarande omständigheter.

2.1.3. Företagsverksamhetens inverkan på förmånerna inom utkomstskyddet för arbetslösa

När en person inleder företagsverksamhet som arbetslös har han rätt till arbetslöshetsdagpenning, om hans arbetsinsats inte är så stor att den hindrar honom att ta emot heltidsarbete. Inkomsterna av företagsverksamheten beaktas så, att han betalas jämkad arbetslöshetsdagpenning eller jämkat arbetsmarknadsstöd.

Förordningen om fastställande av lön som läggs till grund för dagpenning avvägd enligt förtjänsten (754/84) ändrades den 1 januari 1994 så, att den som uppfyller försäkrings- och arbetsvillkoret för löntagare och blir företagare har rätt att få arbetslöshetsdagpenning avvägd enligt förtjänsten på grundval av den tidigare löneinkomsten, om han har varit verksam som företagare högst 18 månader. Detta tillämpas på personer som har inlett företagsverksamhet efter att ändringen av förordningen trätt i kraft.

Avsikten med ovan nämnda ändring av förordningen var att sänka tröskeln för dem som vill bli företagare. Ändringen har också haft avsedd verkan. Å andra sidan kan ändringen ensam utan rätt till utkomstskydd för arbetslösa företagare bedömas ha sådana menliga verkningar att den också bidrar till att mindre framgångsrik företagsverksamhet läggs ned innan den fyllt 18 månader. Om en person bedriver företagsverksamhet längre tid än ett och ett halvt år, har han därefter överhuvud

inte längre rätt till arbetslöshetsdagpenning om han blir arbetslös.

2.1.4. Finansieringen av utkomstskyddet för arbetslösa

Skyldigheten att betala arbetsgivares arbetslöshetsförsäkringspremie är bunden till skyldigheten att betala olycksfallsförsäkringspremie. Med arbetsgivarnas arbetslöshetsförsäkringspremie finansieras arbetsgivarnas andel av förtjänstskyddet och utbildningsstödets förtjänststöd, arbetspensionernas arbetslöshetstillägg, utbildnings- och avgångsbidragsfondens verksamhet samt de ersättningar som avses i lagen om lönegaranti (649/73). Rätten till de förmåner som finansieras med arbetslöshetsförsäkringspremien överensstämmer inte till alla delar med betalningsskyldigheten. Framför allt gäller detta delägare i aktiebolag och sådana bolagsmän i öppna bolag och ansvariga bolagsmän i kommanditbolag vilkas ägarandel i bolaget understiger 50 %. Dessa blir tvungna att betala arbetsgivares arbetslöshetsförsäkringspremie för sin egen arbetsinkomst utan att de har rätt till de förmåner som finansieras med premien.

Delägare i aktiebolag blir dessutom tvungna att betala löntagares arbetslöshetsförsäkringsavgift. Om avgiften och användningen av intäkten av denna avgift stadgas årligen genom en separat lag. En del av intäkten har använts för utjämning av medlemsavgifterna till arbetslöshetskassorna och av resten har hälften använts för minskning av statsandelarna för förtjänstskyddets arbetslöshetsdagpenningar och hälften för finansiering av arbetspensionssystemets arbetspensionstillägg. En delägare har dock inte rätt till förtjänstsdagpenning om han betraktas som företagare inom utkomstskyddet för arbetslösa.

2.2. Utkomstskyddet för arbetslösa företagare i olika länder

Enligt förtjänsten avvägt utkomstskydd för arbetslösa som baserar sig på frivilligt medlemskap i en kassa förekommer förutom i Finland endast i Sverige och Danmark. I båda dessa länder är det också möjligt för företagare att ansluta sig som medlem av en arbetslöshetskassa.

I andra länder har utkomstskyddet för arbetslösa genomförts med hjälp av en allmän försäkring och ett eventuellt kompletterande bidragssystem. Utkomstskyddet för arbetslösa omfattar i dem endast löntagare som är anställda hos någon annan, med undantag för Luxemburg.

I Sverige finns fyra arbetslöshetskassor som är avsedda för företagare: Köpmännens, Petroleumhandlarnas, Småföretagarnas och Sveriges fiskares Arbetslöshetskassa. Kassorna fungerar i samband med fackförbunden eller företagarföreningarna, men de är ändå självständiga juridiska personer. I Sverige kan inte jordbruksproducenter vara medlemmar av företagararbetslöshetskassorna.

En förutsättning för rätt till arbetslöshetsdagpenning är att man har varit medlem i kassan minst 12 månader, om utkomsten har baserat sig på löneinkomst av arbete som utförts för någon annan, och minst 24 månader, om den huvudsakliga utkomsten har fått som självständig företagare. Dock är den medlemstid som krävs av företagare som är kollektivt anslutna till en arbetslöshetskassa 12 månader. 24 månaders medlemstid förutsätts inte heller då en person har flyttat från en arbetslöshetskassa för löntagare till en arbetslöshetskassa avsedd för företagare och han har uppfyllt medlemsvillkoret i arbetslöshetskassan för löntagare. En förutsättning för att arbetsvillkoret skall uppfyllas är att personen har arbetat minst 75 dagar som är fördelade på minst fyra olika månader under de senaste 12 månaderna. Av medlemmarna i Sveriges fiskares Arbetslöshetskassa förutsätts att de har idkat fiske i minst 75 dagar under 12 månader. Rätt till dagpenning inträder efter en karenstid på fem dagar.

Finansieringen av företagarnas arbetslöshetskassor är ordnad enligt samma princip som de andra arbetslöshetskassornas finansiering. De ersättningar som betalas ut till arbetslösa finansieras helt med avgifter som uppbärs hos arbetsgivarna och med medlemmarnas medlemsavgifter. Staten deltar inte i finansieringen. År 1992 var arbetsgivarnas andel av ersättningar 95,05 % och medlemsavgifternas andel 4,95 %. Arbetsgivarnas arbetslöshetsförsäkringsavgift var 2,12 % av lönesumman 1993. Arbetslöshetsförsäkringens administrativa kostnader sköts helt med medlemsavgifterna.

I Danmark finns det två arbetslöshetskassor för företagare. Ett villkor för företagares med-

lemskap är att företagsverksamheten är av bestående natur och av betydande omfattning. En förutsättning för rätt till dagpenning är liksom för löntagarna ett års medlemskap och att medlemmen under minst 26 veckors tid har bedrivit självständig företagsverksamhet i väsentlig omfattning. Företagarperioderna kan i Danmark kombineras med lönearbetsperioderna. Rätt till arbetslöshetsdagpenning förutsätter att företagarens arbete har upphört, dvs. att företaget antingen har sålts eller att verksamheten annars har lagts ned. Om företaget är ett aktie- eller andelsbolag förutsätts i allmänhet att aktierna eller andelarna har sålts. Stängning till följd av säsongfluktuationer berättigar inte till dagpenning. Företagare betalas arbetslöshetsdagpenning efter en karenstid på en vecka, medan andra helt saknar karenstid. Till en självständig företagare betalas arbetslöshetsdagpenningens minimibelopp, men om företaget har gett vinst kan han dock betalas förhöjd dagpenning, som är beroende av inkomsterna. Förtjänstdagpenningen baserar sig på resultatet från de två bästa hela räkenskapsåren under de fem senaste åren. Detta förutsätter att företaget har skötts på heltid åtminstone de tre senaste åren. Om detta villkor inte uppfylls, används tidigare uppgifter om inkomsten av antingen företagsverksamhet eller lönearbete som grund för beräkningen av förtjänstdagpenningen. Finansieringen är gemensam för hela systemet. Staten svarar för ungefär 70 % av kostnaderna. Arbetsgivaravgiften är ungefär 1,54 % av företagets mervärdesbeskattningssgrund. Företagarna betalar 9,3 * maximidagpenningen om året (arbetstagnations avgift är 8 * maximidagpenningen). Dessutom betalar medlemmarna en avgift för administrativa kostnader till arbetslöshetskassan.

I Luxemburg kan den som sysselsatt sig själv och som upphör med sitt arbete av orsaker som är oberoende av honom själv på vissa villkor vara berättigad till utkomstskydd för arbetslösa. En förutsättning är att han har varit tvungen att upphöra med sin verksamhet på grund av ekonomiska svårigheter inom branschen eller allmänt och registrerat sig som sökande till avlönat arbete. Han skall vara bosatt i Luxemburg när verksamheten upphör. En förutsättning är dessutom att han registrerar sig som arbetssökande vid arbeidskraftsbyrå inom tre månader efter att verksamheten upphört och att han har lämnat in ersättningsansökan inom två månader efter att rätten till

ersättning inträdde. Lagen ger möjlighet till full arbetslöshetsersättning.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

3.1. Företagares rätt till förmåner inom utkomstskyddet för arbetslösa

3.1.1. Allmänt

Genom de förslag som ingår i propositionen utvidgas rätten till arbetslöshetsdagpenning till att omfatta även företagare. Med hjälp av arbetslöshetsdagpenningen tryggas utkomsten under tiden för arbetslöshet för alla sådana personer som har varit etablerade i arbetslivet och fått sin utkomst av förvärvsarbete oberoende om arbetet har utförts i egenskap av löntagare eller företagare.

Enligt propositionen skall de som varit etablerade som företagare i stället för det nuvarande behovsprövade arbetsmarknadsstödet få rätt till grunddagpenning som inte minskas p.g.a. inkomsterna. En förutsättning är att arbetsvillkoret för företagare uppfylls, varigenom man bevisar att man varit etablerad på arbetsmarknaden.

Enligt propositionen skall företagare för att få dagpenning avvägd enligt förtjänsten ha rätt att frivilligt försäkra sig själva i en arbetslöshetskassa. Företagarnas förtjänstskydd skall i regel följa samma principerna som löntagarnas arbetslöshetsförsäkring. Till följd av företagsverksamhetens särart skall företagarnas förtjänstskydd dock delvis avvika från löntagarnas förtjänstskydd. Företagarens egen inverkan på företagsverksamheten och därigenom på sin egen sysselsättning är väsentligt annorlunda än hos löntagarna. Företagaren bär själv ansvaret och risken för arbetsresultatet och företagets fortlevnad. Ett väsentligt inslag i företagsverksamheten utgörs av den ekonomiska risken, som inte skall kompenseras med utkomstskydd för arbetslösa.

En avsikt med propositionen är också att avlägsna den oenhetliga tolkningspraxis som för närvarande förekommer inom utkomstskyddet för arbetslösa när det gäller företagsverksamhet och den brist på rättsskydd som detta leder till. Av denna orsak definieras i lagen begreppet företagare inom utkomstskyddet för arbetslösa. På grundval av sitt

huvudsakliga arbete skall en person kunna klassificeras som antingen företagare eller löntagare.

3.1.2. Allmänna förutsättningar för rätt till arbetslöshetsdagpenning

Avsikten med utkomstskyddet för arbetslösa är att trygga en arbetslös persons utkomst och ersätta de ekonomiska förluster som beror på arbetslösheten. Företagare bör ha samma rätt till utkomstskydd för arbetslösa som andra förvärvsanställda när det klart att arbetet har tagit slut. Däremot bör ett tillfälligt avbrott som beror på företagsverksamhetens karaktär och som ansluter sig till företagarrisken inte täckas med utkomstskydd för arbetslösa. Företagsverksamhet är förbunden med kortare avbrott som beror på de ekonomiska konjunkturererna eller andra orsaker och även sådana verksamhetsperioder då företaget inte producerar direkt vinst men som påverkar företagets senare resultat. Hos en företagare tar sig brist på arbete inte genast uttryck som arbetslöshet och arbets- och arbetslöshetsperioderna kan inte alltid klart särskiljas från varandra på samma sätt som hos löntagare.

I anslutning till att företagsverksamheten läggs ned kan det förekomma försäljningsvinster som fåtts vid försäljningen av företaget. Då avsikten med arbetslöshetsdagpenningen är att trygga en arbetslös arbetssökandes utkomst och att ersätta eller lindra ekonomiska förluster som beror på arbetslösheten, föreslås att vinsten på försäljningen av företagsegendom i anslutning till att företagsverksamheten läggs ned skall beaktas som en faktor som påverkar företagarens rätt till arbetslöshetsdagpenning.

Arbetslöshetsdagpenning betalas till en person vars utkomst före arbetslösheten har baserat sig på förvärvsarbete. Avsikten med arbetsvillkoret är att visa att personen har varit etablerad på arbetsmarknaden och fått sin utkomst av förvärvsarbete. För att en person skall kunna anses ha varit etablerad som företagare, skall den företagsverksamhet som gör att arbetsvillkoret uppfylls vara av väsentlig omfattning och ha bedrivits under tillräckligt lång tid. Arbetsvillkoret för företagare skall enligt förslaget kunna uppfyllas under en rätt lång, 48 månaders, granskningsperiod, för att också en sådan företagare som emellan har varit tvungen att upphöra med sin företags-

verksamhet eller vars företagsverksamhet har varit säsongbetonad skall kunna uppfylla arbetsvillkoret. Det att arbetsvillkoret kan uppfyllas periodvis påverkar längden. Det är inte motiverat att utkomsten för en som bedrivit företagsverksamhet korta perioder skall tryggas med hjälp av arbetslöshetsdagpenning. Den tid som krävs för att arbetsvillkoret för företagare skall uppfyllas påverkas framför allt av det faktum att en företagare själv kan påverka sin arbetslöshet. Han kan bättre än en löntagare förutsäga när det egna arbetet upphör. För att försäkringsfallet — det att han blir arbetslös — skall vara beroende av risk, bör den tid som krävs för uppfyllande av arbetsvillkoret vara tillräckligt lång.

Med stöd av vad som anförts ovan föreslås att arbetsvillkoret för företagare skall förutsätta att företagsverksamheten bedrivits i sammanlagt två års tid under en granskningsperiod på fyra år. Samma arbetsvillkor skall iaktas inom grundskyddet och förtjänstskyddet.

Arbetsvillkoret för företagare skall i regel uppfyllas som företagare. Arbetsvillkoret för löntagare skall inte kunna kombineras med företagsverksamhet. Inom grundskyddet skall arbetsvillkoret för företagare dock kunna kombineras med lönearbete, dock inte för en längre granskningsperiod än vad som beaktas i arbetsvillkoret för löntagare. Inom förtjänstskyddet har en löntagare som blivit företagare rätt till dagpenning som bestäms på grundval av det tidigare lönearbetet, om han blir arbetslös efter företagsverksamhet som varat högst 18 månader (s.k. rätt till skydd i efterskott). För att en löntagare som blivit företagare skall ha möjlighet till oavbrutet skydd inom utkomstskyddet för arbetslösa föreslås att han skall kunna räkna sig till godo ett halvt år av det arbetsvillkor han uppfyllt i löntagarkassan. Rätten till skydd i efterskott tryggar då den mellantid då en löntagare som blivit företagare fortfarande uppfyller arbetsvillkoret för löntagare men inte har hunnit uppfylla arbetsvillkoret för företagare.

3.1.3. Definition av företagare

Begreppet företagare definieras på olika sätt inom arbetsrätten, beskattningen och socialförsäkringen. Inte ens inom socialförsäkringen finns en enda enhetlig definition, utan pensionslagstiftningens och olycksfallsförsäkrings-

lagstiftningens definitioner avviker i någon mån från varandra. Definitionen av företagare påverkas av varje lagstiftnings tillämpningsområde och ändamål. Även inom utkomstskyddet för arbetslösa bör företagarbegreppet basera sig på målen för den lagstiftningen och de utgångspunkter som bestäms av ändamålet med utkomstskyddet för arbetslösa och företagsverksamhetens särart. Av de ovan nämnda allmänna förutsättningarna för rätt till arbetslöshetsdagpenning följer att ur utkomstskyddets synvinkel bör som företagare definieras en person som själv kan påverka sin egen sysselsättning och arbetslöshet.

En definition som företagare förutsätter alltid att personen i fråga arbetar i ett företag och där äger bestämmanderätt genom sin ställning samt eget eller sina familjemedlemmars innehav. Av ovan nämnda principer och de allmänna förutsättningarna för utkomstskyddet för arbetslösa följer att också en del av delägarna i ett företag bör betraktas som företagare. Detta är också utgångspunkten för den praxis som nu tillämpas inom både arbetsförvaltningen, de institutioner som betalar ut dagpenning och i besvärinstanserna. Om man i enlighet med pensions- och olycksfallsförsäkringslagstiftningen skulle betrakta endast sådana personer som företagare som äger över hälften av aktiekapitalet i ett företag, skulle detta leda till utbetalning av utkomstskydd för arbetslösa även i sådana fall där det inte är fråga om ersättande av ekonomiska förluster som beror på arbetslöshet. Till exempel två aktieägare som äger hälften var av ett aktiebolag kunde turvis permittera varandra och i egenskap av löntagare få dagpenning under permitterings tiden.

En gränsdragning mellan företagare och löntagare är möjlig att göra liksom nu från fall till fall i enlighet med den faktiska situationen eller genom att begreppet företagare definieras schematiskt i lagstiftningen. Den nuvarande oenhetliga situationen, som är otillfredsställande med tanke på den sociala tryggheten och rättsskyddet, är en följd av tolkningen av enskilda fall, något som man varit tvungen till främst därför att lagstiftningen saknar en tillräckligt exakt definition. Genomförandet av försäkringsprincipen inom finansieringen av utkomstskyddet för arbetslösa, förverkligandet av individens rättsskydd, möjligheten att på förhand försäkra sig om social trygghet även i händelse av arbetslöshet samt verkställigheten

av systemet förutsätter en schematisk definition i lag. En klar definition möjliggör en enhetlig praktisk tillämpning i olika instanser. Samma begrepp skall iaktas inom både arbetskrafts-politikens och utkomstskyddets område.

Med stöd av vad som anförts ovan föreslås i propositionen att som företagare definieras inom utkomstskyddet för arbetslösa utöver näringsidkare och yrkesutövare även delägare i företag. I lagen definieras den ägarandel som en person själv eller hans familjemedlemmar skall inneha i ett företag för att en delägare skall betraktas som företagare. Om man arbetar i ledande ställning i företaget skall den ägarandel som krävs vara mindre. Således betraktas enligt förslaget en delägare som företagare om han t.ex. är företagets verkställande direktör och själv äger 15 % av företaget eller han tillsammans med familjemedlemmarna eller hans familjemedlemmar äger 30 % av företaget.

I samtliga fall skall en person som får sin utkomst av förvärvsarbete kunna klassificeras som antingen företagare eller löntagare. Om han samtidigt är verksam som företagare och löntagare, skall han inom förtjänstskyddet välja en arbetslöshetskassa enligt sitt huvudsakliga arbete där han försäkrar sig själv.

3.1.4. Förtjänstdagpenningens särdrag

Principen inom förtjänstskyddet skall vara att den som uppfyller arbetsvillkoret för löntagare har rätt till dagpenning för löntagare och den som uppfyller arbetsvillkoret i egenskap av företagare rätt till dagpenning för företagare. Dagpenning som bestäms på ovan nämnt sätt betalas av den arbetslöshetskassa, företagarkassa eller löntagarkassa, där personen är medlem.

Enligt propositionen skall grunden till förtjänstdagpenning för företagare utgöras av företagarens inkomst på samma sätt som lönen hos löntagare. Liksom löntagarnas förtjänstdagpenning skall också företagarnas dagpenning utgöras av en grunddel, som är lika stor som full grunddagpenning, en förtjänstdel samt barnförhöjningar.

Enligt förslaget skall företagare få rätt till grunddagpenning. Inom förtjänstskyddet skall företagarna själva finansiera förtjänstdelarna. Förtägarnas förtjänstskydd skall alltså ha karaktären av en tilläggsförsäkring. Förtägarer kan sålunda själv välja den arbetsinkomst

för vilken han försäkrar sig. Inom utkomstskyddet för arbetslösa kan inte tillämpas den förvärvsinkomst som fastställts vid beskattningen på grund av dröjsmålet i beskattningen och inte heller därför att efter kapitalskattereformen är förvärvsinkomstdelen beroende av företagets tillgångar.

I propositionen föreslås att man inom arbetslöshetsförsäkringen väljer samma förvärvsinkomst som inom pensionsförsäkringen, där strävan är att bestämma företagarens arbetsinkomst i motsvarighet till värdet av hans arbetsinsats. På grund av förtjänstskyddets karaktär av tilläggsförsäkring kan en företagare dock försäkra sig själv också för en mindre inkomst. Däremot får arbetsinkomsten inte vara större än inom pensionsförsäkringen.

Inkomsterna beaktas under lika lång tid som krävs för uppfyllande av arbetsvillkoret. Förvärvsinkomsten skall kunna ändras men medveten inverkan på arbetslöshetsdagpenningens storlek skall förhindras genom ett stadgande om att förhöjd inkomst beaktas endast upp till en viss gräns. Eftersom man inte kan fastställa en helt objektiv arbetsinkomst för företagare, förutsätts att företagarna betalar medlemsavgift till arbetslöshetskassan för samma arbetsinkomst som utgör grund för dagpenningen.

3.1.5. Arbetskraftspolitisk vuxenutbildning

Till den som deltar i arbetskraftspolitisk vuxenutbildning betalas utbildningsstöd i form av antingen grundstöd eller förtjänststöd för att trygga utkomsten under utbildningstiden. En förutsättning för att erhålla utbildningsstöd är att man har uppfyllt det arbetsvillkor som utgör förutsättning för arbetslöshetsdagpenning och att man inte har fått arbetslöshetsdagpenning för maximitiden 500 dagar. Utbildningsstödet storlek bestäms i regel i enlighet med utkomstskyddet för arbetslösa. Grundstöd till fullt belopp är lika stort som arbetslöshetsdagpenningens grunddagpenning. Det förtjänststöd som betalas till arbetslöshetskassornas medlemmar utgörs av en grunddel, som är lika stor som grunddagpenningen, och av en förtjänstdel, som bestäms enligt den tidigare lönen. Inom båda finns dessutom samma barnförhöjningar som inom utkomstskyddet för arbetslösa.

Enligt förslaget skall en företagare ha rätt till studiesociala förmåner enligt lagen om arbets-

kraftspolitisk vuxenutbildning (763/90). Han skall ha rätt till förtjänststöd på samma villkor som till utkomstskydd för arbetslösa, dvs. vara helt arbetslös, och i de situationer då en företagare har rätt till jämkad arbetslöshetsdagpenning.

3.2. Företagarkassorna och deras finansiering

Enligt propositionen skall företagarnas förtjänstskydd basera sig på principen om frivillig försäkring. Företagare skall frivilligt kunna ansluta sig till en arbetslöshetskassa som har till uppgift att ordna förtjänstskydd för företagare (företagarkassa). På grund av att löntagarnas och företagarnas förtjänstskydd finansieras på olika sätt skall företagare och löntagare inte kunna vara medlemmar i samma arbetslöshetskassa. Löntagarnas förtjänstskydd skall på samma sätt som tidigare skötas av de nuvarande arbetslöshetskassorna (löntagarkassor).

Enligt propositionen skall företagare kunna få grunddagpenning till fullt belopp som helt finansieras av staten och inte är behovsprövad. Av denna anledning och då staten även av förtjänstdagpenningen för löntagare finansierar en kalkylerad andel som motsvarar grunddagpenningen, föreslås att staten skall delta i finansieringen av företagarnas förtjänstrelaterade dagpenningar med en andel som motsvarar grunddagpenningen och barnförhöjningen. Med genomsnittlig nivå på förtjänstdagpenningen vore statsandelen 59 %. Det är emellertid uppenbart att företagarnas förtjänstdagpenning blir i genomsnitt mindre än löntagarnas dagpenning och därför stiger den del av företagarkassans dagpenningar som staten faktiskt finansierar i motsvarande mån. Avsikten är att statsandelen inte skall bestämmas som en kalkylerad procentandel, utan från alla utbetalda dagpenningar skall särskiljas grunddelarna och barnförhöjningarna och en statsandel som är lika stor som dem beviljas för de dagpenningar företagarkassan betalar. Statsandelen för administrativa kostnader bestäms på samma grunder som till löntagarkassorna. Arbetsgivarna skall inte delta i finansieringen av utkomstskyddet för arbetslösa företagare.

Företagarna skall själva svara för finansieringen av förtjänstdelarna så, att kassans egen andel täcks med medlemsavgifterna från de företagare som anslutit sig till kassan. Med-

lemsavgiftens storlek fastställs så att man med den kan finansiera kassans egen andel. Social- och hälsovårdsministeriet fastställer företagarkassans medlemsavgift utgående från kassans förslag på samma sätt som man för närvarande går till väga i fråga om löntagarkassorna. Medlemsavgifterna från företagarkassans medlemmar bestäms på grundval av den valda arbetsinkomsten.

Det utjämningsystem för medlemsavgifterna som skapats mellan löntagarkassorna och som för närvarande finansieras med intäkten av löntagares arbetslöshetsförsäkringsavgift, skall inte gälla företagarkassorna. Det skall inte heller skapas något utjämningsystem för medlemsavgifterna mellan flera olika företagarkassor.

När löntagarkassorna uppvisar minus och det inte kan täckas ur den egna utjämningsfonden, täcks det med medel ur stödkassan för arbetslöshetskassorna och från staten. När en företagarkassa uppvisar minus skall det inte täckas med extern finansiering utan underskottet överförs till följande års bokslut och beaktas i medlemsavgifterna året därpå.

Utbetalningen av arbetslöshetsdagpenning ankommer på den kassa där personen är medlem oberoende av inom vilket system, företagarnas eller löntagarnas, personen senast har uppfyllt arbetsvillkoret. Detta medför dock att företagarkassan måste betala löntagares dagpenning till en sådan person som flyttat från löntagarkassan och som på grundval av den s.k. rätten till skydd i efterskott har rätt till löntagares dagpenning. Företagarkassan blir sannolikt tvungen att betala honom en större dagpenning än för vad han har försäkrat sig själv i företagarkassan och för vilken inkomst han har betalat medlemsavgifter till företagarkassan under kortare tid än ett och ett halvt år. Det föreslås att företagarkassan ersätts detta genom att finansieringen av dagpenningar som den betalat på grundval av rätten till skydd i efterskott ordnas på samma sätt som löntagarkassans finansiering. Om en löntagare som blivit företagare förblir medlem av löntagarkassan, vilket han har rätt till under ett och ett halvt år, blir det även då fråga om löntagarkassans finansiering.

Löntagarkassan kan å andra sidan bli tvungen att betala företagares dagpenning till medlemmar som uppfyller arbetsvillkoret för företagare, om en person som uppfyllt arbetsvillkoret för företagare övergår till lönearbete och

blir medlem av löntagarkassan, men blir arbetslös innan arbetsvilkoret för löntagare uppfylls. De olika kassasystemens avvikande finansieringsstruktur och iakttagandet av neutralitetsprincipen skulle även i denna situation förutsätta att ett motsvarande finansieringssystem genomförs som vad som föreslagits ovan i fråga om företagarkassorna. Antalet personer till vilka löntagarkassorna blir tvungna att betala företagares dagpenning är dock sannolikt litet, eftersom praxisen har varit att man byter arbetslöshetskassa först när avsikten är att lönearbetet skall vara minst ett halvt år. Till följd av vad som konstaterats ovan föreslås inte i detta skede någon särskild finansiering för dessa dagpenningar. Behovet av en motsvarande finansieringslösning för löntagarkassornas del bör prövas på nytt på grundval av erfarenheterna av lagändringarnas effekter.

Inrättandet av företagarkassor skall beröras av samma stadganden som arbetslöshetskassorna i allmänhet. Således kan även flera företagarkassor inrättas.

Det minimimedlemsantal, 3 000 medlemmar, som berättigar en arbetslöshetskassa till full statsandel har ansetts vara oändamålsenligt litet. För att garantera en enhetlig praxis, minska de administrativa kostnaderna samt underlätta övervakningen av kassorna bör det nuvarande antalet kassor, 68 st., fås ned med hjälp av frivilliga fusioner. Även Utkomstskyddskommissionen 1992 nämner administrationen av arbetslöshetskassasystemet som ett mål för utvecklandet av utkomstskyddet för arbetslösa och föreslog att den undre gränsen för medlemsantalet skulle höjas. Med stöd av vad som anförts ovan föreslås att den undre gränsen för det medlemsantal som berättigar till full statsandel höjs stegvis så, att från 1999 skall det medlemsantal som berättigar till full statsandel vara 8 000. Regleringen skall gälla både löntagar- och företagarkassorna.

3.3. Ändringar i finansieringen av utkomstskyddet för arbetslösa

Finansieringen av utkomstskyddet för arbetslösa bygger på avgifter som uppbärs hos arbetsgivarna, löntagarna och de försäkrade samt på statlig finansiering.

En arbetsgivare som enligt lagen om olycksfallsförsäkring är skyldig att försäkra sina arbetstagare, är skyldig att betala en arbetslös-

hetsförsäkringspremie som uppbärs som tilläggsavgift till den försäkringspremie som debiteras för försäkring enligt lagen om olycksfallsförsäkring, med undantag för de försäkringar som avses i 57 § i nämnda lag.

Den företagardefinition som föreslås i propositionen täcker också sådana delägare som berörs av arbetsgivarens skyldighet att betala olycksfallsförsäkringspremie. Arbetslöshetsdagpenningar och förtjänstdelar av förtjänststödet inom arbetspolitisk vuxenutbildning som betalas till dem i egenskap av medlemmar i företagarkassan berörs dock inte av arbetsgivarnas finansieringsdel. De skall dock vara berättigade till andra förmåner som finansieras med arbetsgivarnas arbetslöshetsförsäkringspremie t.ex. arbetspensionstillägg, lönegaranti och förmåner som betalas av utbildnings- och avgångsbidragsfonden.

I propositionen föreslås att finansieringen av utkomstskyddet för arbetslösa skall ordnas i enlighet med försäkringsprincipen så, att försäkringspremierna och förmånerna motsvarar varandra. Arbetslöshetsförsäkringspremierna bestäms så att en företagare enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa befrias från att betala arbetsgivares arbetslöshetsförsäkringspremie för den egna arbetsinkomsten till de delar han inte har rätt till motsvarande förmån.

Samtidigt korrigeras det nuvarande missförhållandet, enligt vilket arbetsgivarens skyldighet att betala arbetslöshetsförsäkringspremie gäller även bolagsmän i öppna bolag och ansvariga bolagsmän i kommanditbolag vilkas ägarandel i bolaget understiger 50 %. Ändå har de inte nu heller varit berättigade till några förmåner som finansieras med arbetslöshetsförsäkringspremierna.

Propositionen innebär att företagare som är försäkrade i enlighet med lagen om pension för företagare (FöPL) helt befrias från arbetslöshetsförsäkringspremien och att sänkt avgift skall uppbäras beträffande delägare i företag vilka är försäkrade i enlighet med lagen om pension för arbetstagare (APL).

4. Propositionens verkningar

4.1. Propositionens ekonomiska verkningar

Enligt propositionen skall till arbetsvilkoret för företagare, vilket utgör en förutsättning för grunddagpenning, räknas företagsverksamhet

och arbete efter den 1 januari 1994. Sålunda kan grunddagpenning, som inte är behovsprövat, betalas till företagare tidigast från och med den 1 januari 1996.

Rätt till dagpenning avvägd enligt förtjänsten har företagare i regel från ingången av 1997, eftersom det är möjligt för företagarna att ansluta sig till en arbetslöshetskassa från och med den 1 januari 1995. Den som flyttar över från en löntagarkassa kan räkna sig till godo högst ett halvt år av medlemskapet och arbetsvillkoret i löntagarkassan för arbetsvillkoret för företagare, vilket gör att rätten till företagares förtjänstdagpenning kan inträda tidigast den 1 juli 1996. En företagare som anslutit sig till arbetslöshetskassan och som blir arbetslös innan han har uppfyllt arbetsvillkoret för företagare, vilket är en förutsättning för förtjänstdagpenning, har dock rätt till grunddagpenning, om han uppfyller det arbetsvillkor som krävs.

Arbetslösheten bland företagare har varit lägre än bland löntagare. Medan det relativa arbetslöshetsstalet 1993 var 17,9 % för hela arbetskraften, var det 6,3 % för företagare och företagarfamiljemedlemmar. Enligt arbetskraftsundersökningen var i genomsnitt 21 000 företagare arbetslösa 1993. Enligt registret över arbetssökande har det 1994 funnits i genomsnitt drygt 4 000 företagare och företagsledare registrerade som arbetslösa arbetssökande. En del av företagarna har dock klassificerats enligt sitt yrke och därför ger ovan nämnda siffra inte en riktig bild av situationen.

Trots att arbetskraftsundersökningens företagarbegräpp är snävare än den definition på företagare som föreslås i propositionen, vore den grupp som skulle börja omfattas av utkomstskyddet för arbetslösa betydligt mindre än det antal företagare som i arbetskraftsundersökningen klassificerats som arbetslösa. I arbetskraftsundersökningen blir en företagare klassificerad som arbetslös t.ex. på grund av brist på beställningar och arbeten. Däremot blir en företagare i regel berättigad till arbetslöshetsdagpenning först när företagsverksamheten helt har lagts ned eller efter en väntetid, om företagsverksamheten bevisligen har avbrutits.

En företagare som uppfyller arbetsvillkoret skall med anledning av propositionen ha rätt till en arbetslöshetsdagpenning som är minst lika stor som full grunddagpenning i stället för det nuvarande behovsprövade arbetsmarknads-

stödet. Enligt uppskattning skall ändringen beröra ca 4 000—5 000 arbetslösa företagare. Propositionen kommer från och med 1996 att öka statens utgifter med uppskattningsvis ca 120 milj. mk på årsnivå.

Efter att arbetslöshetsdagpenning betalats för den maximala tiden betalas under 180 dagar ett arbetsmarknadsstöd som inte är behovsprövat. Dessutom skall sådana företagare som har uppfyllt arbetsvillkoret innan de blev arbetslösa ha rätt att upp till 65 års ålder få ett arbetsmarknadsstöd som inte är behovsprövat. Dessa ändringar som gäller företagarna ökar statens utgifter med ca 10 milj. mk om året från och med 1998.

Enligt propositionen skall staten finansiera den del av de förtjänstdagpenningar som företagarkassan betalar ut som motsvarar grunddagpenning och barnförhöjning. Förtjänstdelarna skall bekostas av företagarna själva. Sålunda skall företagarnas förtjänstskydd inte åsamka statens merkostnader.

När en företagare deltar i arbetskraftsutbildning tryggas hans utkomst under utbildningstiden med arbetsmarknadsstöd. Arbetsmarknadsstödet för utbildningstiden är inte behovsprövat och lika stort som grunddagpenningen. Till det kommer eventuella barnförhöjningar. Till en företagare som uppfyllt arbetsvillkoret betalas i utbildningsstöd ett grundstöd som är lika stort.

Enligt propositionen får en företagare som är berättigad till förtjänstskydd även rätt till förtjänststöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning. Statsandelen för det förtjänststöd som företagarkassan betalar bestäms på samma sätt som hos löntagarkassorna. Staten betalar hela grunddelen jämte barnförhöjningar och 47,5 % av förtjänststödet förtjänstdel. Av de arbetslösa löntagarna fick 6 % förtjänststöd 1993. Om andelen av de arbetslösa företagare som anslutit sig till företagarkassan vore densamma, skulle i medeltal 300 företagare vara berättigade till förtjänststöd. Förtjänststödet genomsnittliga förtjänstdel har uppskattats till 75 mk om dagen för företagarna. Statens utgifter skulle öka med ca 2 milj. mk om året när lagändringen inverkar för fullt, dvs. från och med 1997.

Enligt propositionen vore statsandelen för företagarkassornas administrativa kostnader densamma som för löntagarkassorna. Om i genomsnitt 10 % av företagarkassornas medlemmar får arbetslöshetsdagpenning och med-

lemsantalet är 3 000, vore den statsandel som riktar sig till de administrativa kostnaderna 60 000 mk. Om antalet medlemmar är 8 000, vore statsandelen ca 160 000 mk. Kostnaderna för skötseln av det grundskydd som folkpensionsanstalten står för skulle minska i motsvarande mån.

Då skyldigheten att betala arbetsgivares arbetslöshetsförsäkringspremie ändras för företagare som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa i enlighet med försäkringsprincipen på det sätt som förklaras under punkt 3.3, innebär det att premieinkomsten minskar i motsvarande mån. Det finns ingen tillförlitlig statistik över hur många företagare som skulle beröras av förändringen. Enligt den bedömning som fåtts från försäkringsbolagen kan antalet delägare uppgå till 80 000—100 000 företagare eller deras familjemedlemmar. Eftersom företagarnas löneinkomst i allmänhet är relativt liten, skulle detta minska intäkten av arbetsgivarnas arbetslöshetsförsäkringspremie endast i ringa mån, varvid premienivån på motsvarande sätt skulle stiga endast något. Ändringen påverkar inte statsandelen.

I regeringens proposition med förslag till lag om arbetsgivares arbetslöshetsförsäkringspremie 1995, som avläts samtidigt som denna proposition, presenteras vilka kostnadsinverningar ändringen har på premien 1995.

Avsikten med propositionen äe att sänka tröskeln för dem som vill bli företagare. Om sysselsättningen till följd av detta förbättras med i genomsnitt 4 000 personer under ett år, åsamkas staten inga merkostnader. Om sysselsättningseffekten är större, uppstår inbetsparingar för staten.

4.2. Verkningar för individerna

En företagare som blir arbetslös har i dag rätt till behovsprövat arbetsmarknadsstöd. Behovet av ekonomiskt stöd fastställs enligt lagstadgade inkomstgränser. Arbetsmarknadsstödet sänks med 75 % i fråga om den del av inkomsten som överstiger inkomstgränsen. Nästan alla sökandens och hans makas inkomster frånsett vissa sociala förmåner beaktas såsom inkomster. Till t.ex. en sökande som har maka men inte barn betalas sänkt arbetsmarknadsstöd om deras gemensamma inkomster är högre än 5 540 mark per månad. Arbetsmark-

nadsstöd betalas inte ut om inkomsterna är högre än 6 870 mark per månad.

För en företagare som regelbundet varit med i arbetslivet och som uppfyller förutsättningarna för rätt till dagpenning kommer lagändringarna att betyda att han får rätt till arbetslöshetsskydd åtminstone på grunddagpenningnivå. Dessutom kan han skaffa sig en tilläggsförsäkring för arbetslöshetsrisken genom att ansluta sig till en arbetslöshetskassa, varvid han får rätt till ett arbetslöshetsskydd som fastställs på basis av hans tidigare förvärvsinkomster. Den som blir företagare efter att ha varit löntagare får möjlighet att utan glapp arrangera ett arbetslöshetsskydd som är avvägt enligt förtjänsten.

Den som har fått arbetslöshetsdagpenning för maximiantalet arbetslöshetsdagar (500 dagar) har rätt till arbetsmarknadsstöd. Liksom löntagaren skall också företagaren för de 180 första dagarna få arbetsmarknadsstöd utan behovsprövning. En företagare som har fyllt 55 år och som har uppfyllt arbetsvillkoret när han blir arbetslös, kan dessutom få arbetsmarknadsstöd utan behovsprövning tills han fyller 65 år. För närvarande tillämpas behovsprövning på arbetsmarknadsstödet också i sådana fall.

Däremot får företagaren inte rätt till arbetslöshetsdagpenning för över 500 arbetslöshetsdagar efter det att han har fyllt 55 år. Därför bibehålls företagarens möjlighet att få förtidspension nästan oförändrad, eftersom arbetsmarknadsstödet inte ger fortsatt rätt till återstående tid. Företagarens ställning förbättras dock i sådana fall då han har fått arbetslöshetsdagpenning för den närmast föregående tiden, när han uppfyller andra förutsättningar för rätt till pensioner. Företagaren skall bland annat ha rätt till arbetslöshetspension. Denna rättighet gäller under vissa förutsättningar den som har fyllt 60 år och länge varit arbetslös. I lagen om pension för företagare ingår rätt till arbetslöshetspension, men i nu gällande situation kan företagaren endast få arbetsmarknadsstöd och följaktligen inte arbetslöshetspension. En förutsättning är nämligen att personen företer ett intyg från arbetslöshetskassan eller folkpensionsanstalten över att han inte enligt 26 § 1 och 2 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa längre har rätt till arbetslöshetsdagpenning.

Också enligt nuvarande praxis har många delägare betraktats som företagare när det

varit fråga om arbetslöshetskyddet. Eftersom de inte haft rätt till dagpenning avvägd enligt förtjänsten, har de inte heller kunnat få arbetspensionstillägg, fastän de enligt pensionslagarna har varit arbetstagare. Den dagpenning avvägd enligt förtjänsten som företagarkassan betalat ut till dem kommer nu att ge rätt till arbetspension i form av arbetspensionstillägg. Propositionen påverkar inte de försäkrade företagarnas pensioner enligt lagen om pension för företagare och lagen om pension för lantbruksföretagare, eftersom det bara är under rehabiliteringstiden som arbetspensionstillägg kan ges för pensioner enligt dessa lagar.

När begreppet företagare enligt propositionen definieras i lagen, medför det att de nuvarande missförhållande avhjälpas beträffande individens rättsskydd. Individen kan på förhand veta att han har rätt till arbetslöshetskydd när de lagstadgade förutsättningarna uppfylls. En definition som skrivits in i lagen garanterar också jämställdhet; individerna hamnar inte i en olikvärdig position till följd av att olika beslutsfattare gör olika tolkningar.

Genom lagsförslaget slopas också missförhållandet i fråga om arbetslöshetsförsäkringsavgifterna. I fråga om arbetslöshetsförsäkringsavgifterna har inte försäkringsprincipen verkställts till alla delar t.ex. i fråga om ansvariga bolagsmän i kommanditbolag. Enligt lagförslaget skall den person som i lagen om utkomstskydd för arbetslösa definierats som företagare betala arbetslöshetsförsäkringsavgift bara till den del han har rätt till ifrågakavande förmån.

5. Beredningen av propositionen

5.1. Beredningsorgan

Arbetslöshetskommissionen 1992, som hade till uppgift att utreda utkomstskyddssystemets funktion och behoven av att utveckla det framhöll i sitt betänkande av den 6 april 1993 (kommittébetänkande 1993:16) företagarnas rätt till förtjänstskydd som ett av de viktigaste utvecklingsbehoven när det gäller utkomstskyddet för arbetslösa. Enligt kommissionens förslag skulle den tid som krävs för att arbetsvillkoret och försäkringsvillkoret skall uppfyllas vara två år som företagare på heltid. Den inkomstgräns som krävs för att arbetsvillkoret skall uppfyllas skulle bestämmas separat. Som

kassaspecifika medlemsavgifter skulle insamlas arbetsgivarnas och arbetstagarnas sammanlagda andel av utgifterna för det enligt förtjänsten avvägda utkomstskyddet för arbetslösa. Den lön som ligger till grund för dagpenningen skulle bestämmas enligt den arbetsinkomst för vilken den försäkrade har försäkrat sig själv (FöPL- eller LFöPL- arbetsinkomsten).

Social- och hälsovårdsministeriet tillsatte den 2 juli 1993 en arbetsgrupp som hade till uppgift att på grundval av förslagen från Arbetslöshetskommissionen 1992 bereda åtgärder för genomförandet av företagarnas rätt till arbetslöshetsdagpenning avvägd enligt förtjänsten. Arbetsgruppen blev klar med sitt arbete den 3 maj 1994.

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag i samarbete mellan social- och hälsovårdsministeriet och arbetsministeriet utgående från förslagen från nämnda kommission och arbetsgrupp.

5.2. Remissutlåtanden

Utlåtande om propositionen har begärts av utkomstskyddsdelegationen, som finns i samband med social- och hälsovårdsministeriet.

6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

6.1. Samband med andra propositioner

Samtidigt med denna regeringsproposition har till riksdagen avlåtits regeringens proposition med förslag till lag om arbetslöshetsförsäkringspremie 1995, till lag om löntagares arbetslöshetsförsäkringsavgift för 1995 samt till lag om temporär ändring av 25 och 30 §§ lagen om arbetslöshetskassor. De föreslagna ändringarna gäller arrangemangen för finansiering av utkomstskyddet för arbetslösa 1995. I den propositionen har i enlighet med denna proposition föreslagits att för delägare i företag som i enlighet med 1 a § lagen om utkomstskydd för arbetslösa definieras som företagare inom utkomstskyddet för arbetslösa skall uppbäras endast den del av arbetslöshetsförsäkringspremien och -avgiften med vilken finansieras annat förmån än dagpenning avvägd enligt förtjänsten. I förslaget gällande arbetsgivares arbetslöshetsförsäkringspremie 1995 har dess-

utom anförts att arbetsgivarnas arbetslöshetsförsäkringspremie skall differentieras även under det kommande året. Regeringen förutsätter att dessa propositioner behandlas tillsammans.

6.2. Internationella fördrag

Ett förtjänstrelaterat arbetslöshetsförsäkringssystem som baserar sig på frivilligt kassa-medlemskap finns endast i Finland, Sverige och Danmark. Företagarna hamnar i allmänhet utanför systemen för utkomstskydd för arbetslösa. En förtjänstrelaterad arbetslöshetsförsäkring för företagare har införts endast i Sverige, Danmark och Luxemburg. I Sverige finns fyra företagarkassor med sammanlagt ca 135 000 medlemmar. I Sverige kan jordbruksproducenter inte vara medlemmar i arbetslöshetskassorna. I Danmark finns två företagarkassor med sammanlagt ca 195 000 medlemmar. I Sverige och Danmark bestäms löntagarnas och företagarnas rättigheter till utkomstskydd för arbetslösa med undantag för vissa detaljer i huvuddrag i enlighet med samma principer. Även i fråga om finansieringen liknar löntagarkassorna och företagarkassorna varandra.

Att EES-avtalet trädde i kraft vid ingången av 1994 innebär samarbete även på området för social trygghet. EU-lagstiftningen om social trygghet, bl.a. förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen samt rådets förordning (EEG) nr 574/72 om tillämpning av ovan nämnda förordning, gäller efter att EES-avtalet trätt i kraft medborgare i både EU-länderna och de EFTA-länder som anslutit sig till EES-avtalet. Dessutom stadgas om

utkomstskydd för arbetslösa i artikel 17 i den nordiska konventionen om social trygghet (FördrS 106/93) som trädde i kraft vid ingången av 1994.

Enligt artikel 67 i förordning (EEG) nr 1408/71 kan försäkrings- eller anställningsperioder som har fullgjorts i en avtalsstat tas med när man flyttar till en annan avtalsstat. Enligt artikeln kan endast perioder som fullgjorts som avlönad arbetstagare beaktas. Eftersom även företagare omfattas av förtjänstskyddet i Sverige och Danmark, har frågan om godkännande av perioder som fullgjorts som företagare redan tagits upp i nordiska diskussioner. Ett godkännande av försäkrings- och anställningsperioderna skulle förutsätta en ändring av den nordiska konventionen om social trygghet eller ett separat avtal.

Enligt artikel 69 i förordning nr (EEG) 1408/71 kan en arbetslös arbetstagare och självständig yrkesutövare som har rätt till utkomstskydd för arbetslösa under vissa förutsättningar för högst tre månader bege sig till en annan EES-stat för att söka arbete under det att utkomstskyddet för arbetslösa bekostas av avfärdslandet. Enligt artikel 4.g i nämnda förordning skall förordningen tillämpas på förmåner vid arbetslöshet. Eftersom arbetsmarknadsstödet inte har betraktats som en sådan förmån vid arbetslöshet som avses i förordningen, har möjligheten att i enlighet med artikel 69 bege sig till EES-området för att söka arbete inte tillämpats på företagare. Då företagare som uppfyller arbetsvillkoret enligt förslaget skall få rätt till arbetslöshetsdagpenning, som är en sådan förmån vid arbetslöshet som avses i förordningen, kan ovan nämnda bestämmelser i artikel 69 i dessa situationer tillämpas även på personer som bedrivit företagsverksamhet.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslagen

1.1. Lagen om utkomstskydd för arbetslösa

1 §. Lagens syfte och tillämpningsområde. I avsikt att ta hänsyn till företagsverksamhetens speciella karaktär föreslås det att rätten till arbetslöshetsdagpenning delvis skall regleras på ett annat sätt företagare än för löntagare. I paragrafens 2 mom. konstateras därför att vissa stadgandena i lagen inte skall tillämpas på företagare.

Enligt förslaget skall vissa av de stadganden som gäller jämkad arbetslöshetsdagpenning (17 § 1 mom. 1—3 punkten) inte tillämpas på dem som idkar företagsverksamhet, eftersom en företagare enligt förslaget skall ha rätt till arbetslöshetsdagpenning endast i sådana fall där företagsverksamheten har upphört eller bevisligen avbrutits. Har personen i fråga däremot rätt till en företagares enligt förtjänsten avvägda dagpenning och utför han under sin arbetslöshetstid t.ex. sådant tillfälligt arbete som omfattas av reglerna om jämkad arbetslöshetsdagpenning eller blir han tillåten att arbeta från sådant arbete, skall stadgandena om jämkad arbetslöshetsdagpenning i 17 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa tillämpas på honom.

På företagare skall naturligtvis inte heller tillämpas de specialstadganden som gäller löntagares rätt till arbetslöshetsdagpenning (13 § 2 mom., 16 § 1—6 mom., 23 §), utan i stället föreslås det att till lagen skall fogas specialstadganden om företagare (13 § 3 mom., 16 a §, 23 a §).

Inte heller stadgandet i 16 § 7 mom. om när försäkrings- eller arbetsperioder som har fullgjorts i en annan stat med stöd av en internationell överenskommelse skall inräknas i arbetsvillkoret skall tillämpas på företagare.

Enligt förslaget skall en företagare inte heller efter att ha fyllt 55 år ha rätt till det utkomstskydd som erbjuds i form av s.k. tilläggsdagar (26 § 2 mom.). Enligt lagens 26 § 1 mom. betalas grunddagpenning och enligt förtjänsten avvägd dagpenning för sammanlagt högst 500 arbetslöshetsdagar under fyra på varandra följande kalenderår. Enligt 26 § 2 mom. kan dock till den som fyllt 55 år innan maximitiden har gått ut dessutom betalas dagpenning avvägd enligt förtjänsten högst till utgången av den kalendermånad under vilken

han fyller 60 år. Om lagrummet skulle tillämpas också på företagare, kunde betalning av medlemsavgifter under två års tid inom ramen för förtjänstskyddet medföra rätt till enligt förtjänsten avvägd dagpenning under nästan sju års tid. Bl.a. med hänsyn till att företagare har möjlighet att påverka den tidpunkt när försäkringsfallet inträffar, är det inte motiverat att dagpenning för tilläggsdagar utbetalas till dem. Av ovan nämnda skäl skall begränsningen i tillämpningsområdet också gälla grunddagpenningen. En företagare som har fyllt 55 år och som uppfyller villkoret om tid i arbete är dock enligt lagen om arbetsmarknadsstöd (1542/93) berättigad till arbetsmarknadsstöd, som enligt förslaget inte längre skall vara beroende av behovsprövning till 65 års ålder.

1 a §. Företagare. I paragrafen föreslås stadganden om vem som skall betraktas som företagare i lagstiftningen om utkomstskydd för arbetslösa. Definitionen skall delvis koordineras med övrig socialförsäkringslagstiftning. Som företagare skall följaktligen betraktas sådana näringsidkare och yrkesutövare som för sin huvudsyssla är skyldiga att uppta försäkring enligt lagen om pension för företagare eller lagen om pension för lantbruksföretagare. Också företagare som annars är skyldiga att uppta försäkring, men som på ansökan har befriats från denna skyldighet kan betraktas som företagare enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa, om företagarens övriga pensionskydd har bidragit till att han har fått befrielse. Om befrielsen däremot har beviljats enbart på basis av förhållandet mellan företagarens arbetsinkomster och övriga förvärvsinkomster, anses det alltid vara fråga om en företagare som bedriver företagsverksamheten som bisyssla, och företagaren har rätt att bli medlem av en löntagarkassa.

Med hänsyn till de synpunkter som utkomstskyddet för arbetslösa utgår från, föreslås det dock att företagarbegreppet skall definieras vidare i denna lag än i annan socialförsäkringslagstiftning. Definitionen skall i hög grad motsvara principerna för den tillämpningspraxis som redan nu råder i första instans och i besvärinstanserna. Som företagare skall följaktligen också betraktas delägare i företag som genom sin egen eller sina familjemedlemmars ägarandel har en sådan bestämmanderätt i företaget att han själv i betydande mån kan

påverka försäkringsfallet, dvs. sin sysselsättning i företaget och sin egen arbetslöshet.

I alla situationer förutsätts det att personen i fråga arbetar i företaget. Att äga ett företag eller en andel i ett företag gör ingen till företagare. I förslaget regleras särskilt de fall där vederbörande arbetar i ledande ställning i företaget, varvid ägarandelen får vara mindre. Vid utredningen av ägandeförhållandena tas enligt förslaget också hänsyn till medelbart ägande, dvs. till ägarinflytande genom förmedling av andra företag eller sammanslutningar. Om en person följaktligen inte äger en så stor del av aktierna i ett aktiebolag som paragrafen förutsätter, men hans aktier ändå medför en motsvarande rösträtt, skall han betraktas som företagare.

Ledande ställning definieras i paragrafens 2 mom. Eftersom fallen är varierande, är definitionen inte avsedd att vara uttömmande. Ledande ställning i ett företag skall den anses ha som utövar beslutanderätt i företaget på ett sådant sätt som är av betydelse med tanke på sysselsättningen. Enligt förslaget skall åtminstone verkställande direktören och styrelsemedlemmarna i ett aktiebolag anses befinna sig i ledande ställning i företaget.

I små företag och sammanslutningar, där innehavet är jämnt fördelat, bör begreppet ledande ställning inte bindas till en delägars formella ställning i företaget. I praktiken utövas då den bestämmanderätt som är väsentlig med tanke på utkomstskyddet för arbetslösa av företagets eller sammanslutningens aktieägar- eller medlemsmöte. Sålunda skall t.ex. i ett andelslag med högst sex medlemmar där varje medlem äger över 15 % alla medlemmar i andelslaget betraktas som företagare.

I paragrafens 3 mom. definieras begreppet familjemedlem. Familjemedlemmar till en person som arbetar i ett ovan nämnt företag är enligt förslaget hans make samt hans barn och föräldrar, om de bor i samma hushåll som han. Med maken likställs med stöd av 46 § sambo.

3 §. Verkställande organ. Det föreslås att paragrafens hänvisningar till andra lagrum ändras.

5 §. Begränsningar i rätten till arbetslöshetsdagpenning. Det föreslås att paragrafens 1 mom. 9 punkt ändras så, att avträdelseersättning enligt lagen om avträdelseersättning för lantbruksföretagare inte längre skall medföra förlust av rätten till arbetslöshetsdagpenning. Avträdelseersättningen kan i praktiken vara

t.o.m. mycket låg, t.ex. därför att jordbruket har bedrivits som bisyssla. Det belopp som betalas i avträdelseersättning skall dock också härefter beaktas när arbetslöshetsdagpenningen bestäms, eftersom ersättningen är en sådan i 27 § avsedd lagstadgad förmån som enligt nämnda lagrum minskar arbetslöshetsdagpenningen med förmånens belopp.

Det föreslås att till 1 mom. skall fogas en ny 14 punkt, som skall ange hur försäljningsvinsten skall påverka rätten till arbetslöshetsdagpenning. Vinsten från försäljningen av företagets egendom i samband med att företagsverksamheten upphör skall hindra utbetalning av dagpenning för den tid över vilken försäljningsvinsten kan periodiseras enligt den arbetsinkomst som utgör grunden för beräkning av företagarens dagpenning.

Försäljningsvinsten skall också beaktas i en situation där en delägare eller bolagsman i ett bolag upphör med sin verksamhet i företaget och säljer sin andel medan företaget fortsätter med verksamheten.

En försäljningsvinst skall anses ha uppstått i samband med att företaget har upphört med sin verksamhet om försäljningsvinsten har erhållits efter det att företagsverksamheten upphörde eller bevisligen avbröts. Vid tillämpningen av stadgandet skall beaktas försäljningsvinsten för såväl företagets omsättnings- som anläggningstillgångar. Frågan när företagsverksamheten bevisligen har avslutats eller avbrutits regleras i 5 a §. Ett företags anläggningstillgångar realiseras sällan på en gång, utan realiseringen sker under en längre tid innan företagsverksamheten avslutas. Att anläggningstillgångarna säljs är en av de åtgärder som tar sikte på nedläggning av företagsverksamheten. I paragrafen föreslås därför ett särskilt stadgande för det fall att företagets anläggningstillgångar har sålts redan innan företagsverksamheten avslutades eller avbröts. Enligt förslaget skall vinst från försäljning av anläggningstillgångar anses ha skett i anslutning till att företaget upphörde med sin verksamhet också i det fall att vinsten har erhållits under de sex månader som närmast föregick nedläggningen eller ett bevisligt avbrott i företagets verksamhet.

När ett dagpenningsbeslut fattas, skall försäljningsvinsten enligt stadgandet beaktas så, att vinsten periodiseras enligt företagarens arbetsinkomst och det räknas ut hur många månaders arbetsinkomst försäljningsvinsten

motsvarar. Om en rest uppstår vid periodiseringen, anses månaden ha 21,5 arbetsdagar. I fråga om dagpenning avvägd enligt förtjänsten skall som arbetsinkomst betraktas den arbetsinkomst enligt vilken företagaren har varit försäkrad i arbetslöshetskassan och vilken enligt 23 a § utgör grund för beräkningen av hans dagpenning. I fråga om grunddagpenningen skall arbetsinkomsten bestämmas enligt den arbetsinkomst eller lön som utgör grund för företagarens pensionsförsäkring under sammanlagt 24 månader före den tidpunkt då han blev arbetslös. Periodiseringen skall räknas från tidpunkten när försäljningsvinsten erhöles.

Överlåtelse tidpunkten skall härvid vara avgörande. Har företagsegendom sålts i flera poster, skall periodiseringen antingen ske så att försäljningsvinsterna adderas eller så, att periodiseringen av den senare försäljningsvinsten inleds när periodiseringen av den tidigare upphör eller från den tidpunkt när försäljningsvinsten har erhållits. Om det är fråga om vinst från försäljning av anläggningstillgångar innan företagsverksamheten upphörde eller bevisligen avbröts, skall periodiseringen räknas från det att verksamheten upphörde eller bevisligen avbröts.

Om företagsverksamheten inte helt och hållet har upphört, skall företagaren enligt 5 a § ha rätt till dagpenning när företagsverksamheten i en följd bevisligen har varit avbruten under fyra månaders tid. Detta stadgande och stadgandet om periodisering av försäljningsvinst skall tillämpas så, att det prövas vilket av stadgandena som begränsar rätten till dagpenning under en längre tid.

Endast sådana försäljningsvinster skall beaktas som på ovan nämnt sätt ansluter sig till nedläggningen av företagsverksamheten eller bevisliga avbrott i denna. När det gäller lantbruksföretagare är det skäl att märka att den nedläggning av företagsverksamheten som avses i 5 a § inte förutsätter försäljning av en sådan byggnad på lägenheten som används som egen bostad. Om en företagare å andra sidan i samband med försäljningen av anläggningstillgångarna också har blivit tvungen att sälja annan egendom. t.ex. en bostad i anslutning till de utrymmen där företagsverksamheten idkades, skall denna del av köpeskillingen inte beaktas när paragrafen tillämpas.

Såsom försäljningsvinst skall beaktas den ”rena försäljningsvinsten”, beräknad enligt huvudsakligen samma grunder som vid beskatt-

ningen av försäljningsvinst. Utbetalaren av dagpenningen skall bestämma försäljningsvinsten med ledning av företagets bokföring. Genom förordning skall stadgas närmare om vilka försäljningsvinster som skall beaktas samt vilken kalkylblankett som skall användas vid uträkningen.

5 a §. *Företagare i huvudsyssla.* Den som idkar företagsverksamhet såsom huvudsyssla eller är sysselsatt i eget arbete har inte för denna tid rätt till arbetslöshetsdagpenning.

Stadganden om detta föreslås i 5 a §. Vid bedömningen av om en person är sysselsatt i företagsverksamhet har en central princip ansetts vara att utkomstskyddet för arbetslösa under inga förhållanden får kompensera sådana fluktuationer eller tillfälliga avbrott i verksamheten som hör till riskerna i normal företagsverksamhet. Syftet med denna proposition är att skapa ett system med förtjänstskydd för personer som har blivit arbetslösa i företagsverksamhet. Systemet skall i betydande utsträckning finansieras kollektivt av de företagare som har tagit försäkring. I lagförslagets 13 § 3 mom. stadgas också om det arbetsvillkor som vederbörande måste uppfylla för att ha rätt till grunddagpenning. En företagare som uppfyller arbetsvillkoret skall för den tid som han är arbetslös vara berättigad till grunddagpenning utan behovsprövning. I jämförelse med arbetsmarknadsstödet innebär propositionen i flera fall en avsevärd förbättring av förmånerna. Att ovan nämnda princip iaktas är därför ännu viktigare än förr.

Gränsen mellan företagsverksamhet som huvudsyssla och arbetslöshet blir aktuell i följande två fall: när en person som får arbetslöshetsdagpenning börjar idka företagsverksamhet och när en person som har idkat sådan verksamhet anmäler sig som arbetslös arbets sökande.

I 2 mom. föreslås stadganden om hur företagsverksamhet som en arbetslös person inleder påverkar hans rätt till arbetslöshetsdagpenning. En person skall på samma sätt som hittills anses vara sysselsatt om företagsverksamheten eller det egna arbetet kräver en arbetsinsats som hindrar honom att ta emot heltidsarbete. I princip skall företagsverksamhet som en arbetslös person inleder anses utgöra hans huvudsyssla också om företagsverksamheten till en början inte ger honom några inkomster. Förberedande åtgärder, såsom t.ex. registrering av företag, anskaffning av verksamhetsutrymmen,

ansökan om eventuella understöd för företaget osv. hindrar i regel inte utbetalning av arbetslöshetsdagpenning, utan det skall anses att företagsverksamheten inleds när den egentliga ekonomiska verksamheten eller produktionen startar. Om förberedelserna har en ovanligt hög sysselsättande effekt, t.ex. innebär att omfattande undersökningar måste utföras med tanke på marknadsföringen, eller att verksamhetsutrymmen uppförs eller skapas genom ombyggnad, skall verksamheten anses utgöra vederbörande persons huvudsyssla redan innan den egentliga företagsverksamheten inleds.

I 3 mom. föreslås stadganden om den rätt till dagpenning för den som tidigare har idkat företagsverksamhet, men nu anmäler sig som arbetslös arbetssökande. Vid tillämpningen av gällande lag har praxis varit den att en person i allmänhet har ansetts vara sysselsatt i sitt eget företag ifall företaget inte har lagts ned eller arbetssökanden genom att han har varit anställd hos någon annan har visat att han är oförhindrad att ta emot heltidsarbete. I några fall har sökanden ansetts vara sysselsatt i sitt eget företag ännu efter att verksamheten officiellt har avslutats, nämligen om det har framgått att åtgärder i anslutning till nedläggningen, såsom t.ex. realisation av företagets omsättningstillgångar, i betydande utsträckning måste vidtas också senare. Tidigare (före 1.1.1994), när näringsanmälan var obligatorisk, spelade anmälan om att näringsidkaren hade upphört att utöva näringen en viktig roll vid bedömningen av om företagaren var sysselsatt. Huvudregeln var att företagaren ansågs vara sysselsatt tills han hade lämnat in en sådan upphörandeanmälan. Om verksamheten enligt företedd utredning hade upphört redan före denna anmälan, var det dock möjligt att anse att en person inte hade varit sysselsatt ens under hela den tid som föregått anmälan. I allmänhet var det fråga om en ganska kort tid, ca 1—2 månader innan upphörandeanmälan gjordes.

Före den lagändring som trädde i kraft 1.9.1993 fanns det inga uttryckliga lagstadganden om situationen när företagsverksamheten var avbruten. Också tidigare kunde ett bevisligt avbrott i företagsverksamheten dock medföra rätt till dagpenning. I så fall förutsattes det dock i allmänhet att verksamheten hade varit avbruten under minst ett halvt års tid. Korta avbrott har ansetts tillhöra de risker som ingår i företagsverksamhet.

Enligt förslaget skall rätten till utkomstskydd för arbetslösa inträda omedelbart efter att företagsverksamheten bevisligen har lagts ned. Detta anses vara fallet när ett konkursförfarande har inletts samt när företaget har upplöst på frivillig väg eller sålts. I sistnämnda fall förutsätts det dessutom att företagaren har överlåtit företagets anläggnings- och omsättningstillgångar. Likaså anses det att företagsverksamheten har upphört när en person av någon annan orsak än en som har anknytning till företagarrisken, t.ex. av hälsoskäl, inte längre kan fortsätta med verksamheten.

I vissa fall är det särskilt med hänsyn till framtida sysselsättningsmöjligheter från ekonomisk synpunkt oskäligt att förutsätta en total nedläggning av företaget. Därför föreslås det att företagaren skall ha möjlighet till dagpenning efter att företagsverksamheten bevisligen har varit avbruten under en viss tid. För att förhindra spekulation och kompensation av företagarrisken med hjälp av utkomstskyddet för arbetslösa, föreslås det att rätten till dagpenning skall inträda när verksamheten i en följd har varit avbruten under fyra månaders tid.

I överensstämmelse med principerna i gällande lagstiftning föreslås det att begränsningen inte skall tillämpas på företagare som kan jämföras med löntagare, företagsverksamhet som på grund av naturförhållandena är säsongbetonad eller på personer som genom stabilt lönearbete på heltid eller motsvarande verksamhet vid sidan av företagsverksamheten har visat att företagsverksamheten inte hindrar dem att ta emot heltidsarbete.

9 §. Rätt till arbetslöshetsdagpenning i vissa fall. En person som under de närmast föregående sex månaderna innan han anmälde sig vid arbetskraftsbyrån har varit mindre än sex veckor på arbetsmarknaden och inte kan ange något godtagbart skäl till sin frånvaro, har under sex veckor efter det han anmälde sig som arbetssökande inte rätt till arbetslöshetsdagpenning. En person anses ha varit på arbetsmarknaden om han har haft sådant arbete som avses i 16 § 2 mom. eller har varit sysselsatt i företagsverksamhet eller varit arbetssökande vid en arbetskraftsbyrå.

En arbetssökande anses således vara på arbetsmarknaden både när han har sådant arbete som uppfyller arbetsvillkoret och när han idkar motsvarande företagsverksamhet.

Det föreslås att ett särskilt arbetsvillkor skall

införas för företagare. Fluktuationer i företagsverksamheten kan vålla situationer när den arbetsinsats som företaget kräver är så ringa att företagaren inte uppfyller arbetsvillkoret. Eftersom det inte är motiverat att en företagare anmäler sig som arbetssökande när han trots tillfälliga svårigheter har för avsikt att fortsätta företagsverksamheten, föreslås det att han skall anses vara på arbetsmarknaden när han är sysselsatt i företagsverksamhet.

13 §. *Rätt till grunddagpenning.* Det föreslås att till paragrafen skall fogas ett nytt 3 mom. om det arbetsvillkor som en företagare skall uppfylla för att ha rätt till grunddagpenning. Definitionen skall motsvara det arbetsvillkor som enligt 16 a § föreslås gälla för rätt till dagpenning avvägd enligt förtjänsten.

Enligt förslaget skall en företagare anses uppfylla arbetsvillkoret när han under de närmast föregående 48 månaderna (granskningsperioden) i sammanlagt 24 månader har arbetat såsom företagare. Granskningen av om företagaren uppfyller arbetsvillkoret skall ske månatligen, medan den för löntagare sker veckovis. Granskningsperioden skall förlängas av samma faktorer som förlänger granskningsperioden för rätten till dagpenning avvägd enligt förtjänsten. I paragrafen konstateras detta genom en hänvisning till 16 a § 4 mom.

Avsikten med arbetsvillkoret är att påvisa att personen är etablerad på arbetsmarknaden och att han har fått sin utkomst från förvärvsarbete. För att arbetsvillkoret för företagare skall vara uppfyllt måste personen i fråga arbeta i företaget. Att han endast äger företaget eller en del av det är alltså inte tillräckligt. Dessutom förutsätts det att företagsverksamheten till sin omfattning har varit väsentlig, eftersom utkomstskyddet för arbetslösa företagare uttryckligen är avsett för dem som idkar företagsverksamhet såsom huvudsyssla. I företagsverksamhet är det i många fall inte möjligt att få en likadan utredning över arbetstiden som i fråga om löntagare, varför annan utredning behövs om att företagsverksamheten har varit tillräcklig. I allmänhet skall det att företagaren är pensionsförsäkrad för en viss minimiinkomst, som skall bestämmas genom förordning, anses duga som utredning över företagsverksamhetens omfattning. Samma minimiinkomst skall gälla för dem som är försäkrade enligt lagen om pension för företagare och dem som är försäkrade enligt lagen om pension för arbetslagare. Eftersom den pensionsgrundande ar-

betsinkomsten för lantbruksföretagare bestäms på ett sätt som avviker från ovan nämnda grunder och arbetsinkomsten för dessa företagare i allmänhet är betydligt lägre, skall minimiarbetsinkomsten för en lantbruksföretagare bestämmas särskilt. I arbetsvillkoret skall få inräknas de månader som den försäkring som har tagits enligt minimiarbetsinkomsten har varit i kraft.

En företagares pensionsförsäkring kan avbrytas för den tid under vilken företagaren avtjänar sin värnplikt eller är moderskaps-, faderskaps- och föräldraledig, förutsatt att företagaren inte under denna tid arbetar i företaget. Dessa omständigheter är också enligt 16 a § 4 mom. godtagbara skäl att förlänga granskningsperioden för arbetsvillkoret. En pensionsförsäkring kan också avbrytas om verksamheten inskränks under en längre tid eller arbetsinkomsten sänks så mycket att företagaren inte längre är skyldig att ta försäkring. Vid tolkningen av om företagsverksamheten är av en sådan omfattning att arbetsvillkoret är uppfyllt, kan det också anses att personen i fråga har arbrutit sin försäkring när han lämnat sina pensionsförsäkringspremier obetalda.

Minimiarbetsinkomst skall inte krävas i vissa fall när företagsverksamhetens omfattning annars kan påvisas. Företagaren kan följaktligen styrka att han uppfyller arbetsvillkoret genom att visa vilka inkomster verksamheten har medfört (företagarens egen beskattning), vilken ekonomisk grund företaget har vilat på (bokföring, beskattning, mervärdesskatt) samt vilka understöd företaget eventuellt har beviljats. Om företaget har produktion, men inga affärshändelser, skall företagaren utreda den arbetstid som företagsverksamheten har tagit i anspråk.

Enligt förslaget skall genom förordning utfärdas närmare stadganden om vilken omfattning företagsverksamheten skall ha för arbetsvillkoret skall anses uppfyllt.

Huvudregeln skall vara att en löntagares och en företagares arbetsvillkor inte kan kombineras med varandra. Eftersom grunddagpenningen inte förutsätter medlemskap i en arbetslöshetskassa och dagpenningen helt och hållet finansieras med statens medel, föreslås det att en företagare i sitt arbetsvillkor i fråga om grunddagpenningen i fulla månader skall få inräkna arbete som han har utfört under de

närmast föregående 24 månaderna, om arbetet uppfyller arbetsvillkoret för löntagare.

Om en företagare är frånvarande från arbetsmarknaden skall detta påverka hans rätt till grunddagpenning på samma sätt som frånvaron påverkar hans rätt till dagpenning avvägd enligt förtjänsten. I paragrafen hänvisas på denna punkt till 16 a § 5 mom. Beträffande det arbetsvillkor som måste vara uppfyllt för att rätt till grunddagpenning skall uppstå, gäller samma anmärkningar som beträffande arbetsvillkoret nedan under 16 §.

De försäkrings- och arbetsperioder som har fullgjorts utomlands enligt en internationell överenskommelse som är bindande för Finland, skall beaktas på samma sätt i fråga om grunddagpenning som i fråga om dagpenning avvägd enligt förtjänsten. I fråga om grunddagpenning skall likaså på motsvarande sätt som i fråga om dagpenning avvägd enligt förtjänsten tas hänsyn till att en person enligt en internationell överenskommelse som är bindande för Finland kan ha fått dagpenning för den tid under vilken han har sökt arbete i en annan stat, och inte återvänt till Finland inom den tid som högst tre månader som gäller beträffande rätten till dagpenning. I paragrafens 4 mom. finns än hänvisning som gäller dessa fall.

16 §. Löntagares rätt till dagpenning avvägd enligt förtjänsten. Paragrafens rubrik har ändrats till att bättre motsvara den indelning som lagstiftningen gör mellan företagares och löntagares förtjänstskydd. För att en löntagare skall få dagpenning avvägd enligt förtjänsten förutsätts det att han har uppfyllt arbetsvillkoret medan han var medlem av en löntagarkassa.

I 5 mom. föreslås stadganden som vid sidan av 26 § skall reglera när ett nytt arbetsvillkor måste vara uppfyllt. Frågan om arbetsvillkoret är uppfyllt skall utredas när personen för första gången får rätt till en dagpenning avvägd enligt förtjänsten. Medan dagpenningen utbetalas behöver arbetsvillkoret inte i och för sig kontrolleras på nytt om personen fortfarande omfattas av utkomstskyddet för arbetslösa. Arbetsvillkoret skall dock uppfyllas på nytt om personen har fått arbetslöshetsdagpenning till det maximala belopp som stadgas i 26 §. Enligt gällande 16 § 5 mom. skall arbetsvillkoret likaså uppfyllas på nytt om den försäkrade utan godtagbart skäl har varit frånvarande från arbetsmarknaden under en längre tid än sex månader. Enligt förslaget skall arbetsvillkoret för löntagare

likaså uppfyllas på nytt om personen i fråga har arbetat som företagare under en längre tid än 18 månader. Tillägget behövs med tanke på en enhetligare tillämpningspraxis och beror på att en löntagare som blivit företagare eller under arbetslöshet inlett företagsverksamhet i efterskott, under en tid av 18 månader har rätt till sin tidigare enligt förtjänsten avvägda dagpenning som löntagare.

Också en löntagarkassa kan enligt förslaget betala dagpenning avvägd enligt förtjänsten till en person som har uppfyllt arbetsvillkoret för löntagare. Dagpenningen skall i så fall bestämmas av löntagarkassan. Detta blir aktuellt när personen medan han åtnjutit utkomstskydd i efterskott och varit medlem av en löntagarkassa har blivit tvungen att avsluta sin företagsverksamhet.

16 a §. Företagares rätt till dagpenning avvägd enligt förtjänsten. I paragrafen föreslås stadganden om de förutsättningar under vilka en företagare har rätt till dagpenning avvägd enligt förtjänsten. Enligt förslaget skall en företagare uppfylla sitt försäkrings- och arbetsvillkor på samma sätt som löntagare skall uppfylla sitt.

I 2 mom. föreslås stadganden om det arbetsvillkor som en företagare skall uppfylla för att få rätt till dagpenning avvägd enligt förtjänsten. Med undantag av bestämmelserna om kombination av arbetsvillkor är förutsättningarna desamma som de som redan har nämnts för grunddagpenning i motiveringen till 13 §. I fråga om dagpenning avvägd enligt förtjänsten skall arbetsvillkoret utom i fråga om undantaget i 3 mom. uppfyllas medan personen i fråga är försäkrad såsom medlem av en löntagarkassa.

Med anledning av det utkomstskydd som en löntagare får i efterskott och för att den som blir företagare i dessa fall skall ha möjlighet till ett totalt skydd mot arbetslöshet, föreslås det i 3 mom. att det i vissa fall skall vara möjligt att kombinera arbetsvillkoren för löntagare och företagare i fråga om dagpenning avvägd enligt förtjänsten. Enligt den ändring som föreslås i 3 § 7 punkten lagen om arbetslöshetskassor, skall en företagare som inom en månad efter att han blivit företagare flyttar från en löntagarkassa till en löntagarkassa ha rätt att räkna sig till godo högst sex månader av den tid som han har varit i arbete som medlem av en löntagarkassa och av sin medlemstid i löntagarkassan. I 3 mom. föreslås motsvarande

bestämmelser. Personen i fråga skall betraktas som företagare från den tidpunkt när företagsverksamheten motsvarade de krav som ställs i fråga om arbetsvillkoret.

De godtagbara skäl som enligt 4 mom. skall ge möjlighet att förlänga granskningsperioden är desamma som 16 § stadgar för löntagare.

I 5 mom. ingår ett stadgande om den inverkan som frånvaro från arbetsmarknaden skall ha på rätten till dagpenning avvägd enligt förtjänsten. Om den arbetskraftspolitiska inverkan som frånvaro från arbetsmarknaden har på arbetslöshetsskyddet stadgas i sin tur i 9 §. Utgående från företagarens arbetsinkomst är det i de flesta fall möjligt att exakt utreda när företagaren har stått till arbetsmarknadens förfogande på ett sätt som uppfyller arbetsvillkoret. Om företagsverksamheten däremot har varit anspråkslösare än så, kan det i vissa fall vara svårt att dra en gräns mellan närvaro och frånvaro från arbetsmarknaden. Denna tolkningsmöjlighet har lett till ett förslag om att en företagares frånvaro från arbetsmarknaden utan godtagbart skäl skall inverka på hans rätt till dagpenning avvägd enligt förtjänsten först när frånvaron har varat ett år och inte när den, som i fråga om löntagare, har pågått i sex månader. Vid bedömningen av arbetsvillkoret skall i tillämpliga delar iaktas de principer som har refererats ovan under 16 §

17 §. Rätt till jämkad arbetslöshetsdagpenning. Det föreslås att hänvisningsstadgandet i 1 mom. 6 punkten skall ändras.

23 a §. Beloppet av företagares enligt förtjänsten avvägda dagpenning. Paragrafen är ny. I den stadgas om hur en företagares enligt förtjänsten avvägda dagpenning skall bestämmas enligt samma principer som gäller en löntagares enligt förtjänsten avvägda dagpenning. I paragrafens 1 mom. hänvisas därför till 23 § 1 och 23 mom. Den lön för löntagare som nämns i 23 § skall motsvaras av företagarens arbetsinkomst. Förtjänstdelen skall därför utgöra 42 % av skillnaden mellan företagarens dagsarbetsinkomst och grunddelen. Om arbetsinkomsten per månad är större än 90 gånger grunddelen skall förtjänstdelen i fråga om den del som överskrider denna gräns vara 20 %.

I 2 mom. skall stadgas om vilken arbetsinkomst som skall utgöra grund för förtjänstdelen av företagarens enligt förtjänsten avvägda dagpenning. Den arbetsinkomst som ligger till grund för försäkringen skall bestämma såväl

medlemsavgiften till arbetslöshetskassan som dagpenningens storlek.

Utgångspunkten skall vara att en företagares arbetsinkomst enligt arbetslöshetsförsäkringen skall vara densamma som arbetsinkomsten enligt pensionsförsäkringen. Eftersom företagarens enligt förtjänsten avvägda dagpenning har karaktär av en tilläggsförsäkring, skall det vara möjligt för företagaren att ta försäkring också för en mindre arbetsinkomst. Däremot skall en företagare inte ha möjlighet att välja en större arbetsinkomst än den som har uppgivit i samband med pensionsförsäkringen.

Den arbetsinkomst som ligger till grund för en företagares enligt förtjänsten avvägda dagpenning skall bestämmas enligt de arbetsinkomster för vilka företagaren under sammanlagt 24 månader innan han blev arbetslös har varit försäkrad i en företagarkassa. Om arbetsinkomsten under denna tid har ändrats, räknas den som ett vägt medeltal av arbetsinkomsterna. Om arbetsinkomsten under denna tid har höjts med mer än 20 %, skall förändringen när dagpenningen bestäms endast beaktas till 20 procent under de första två åren efter att förändringen har trätt i kraft. En sänkning av arbetsinkomsten med mera än 20 % skall däremot beaktas i sin helhet. När arbetsinkomsten bestäms skall alltså endast beaktas den tid under vilken företagaren har varit försäkrad i en företagarkassa. Om personen i fråga under den tid då han åtnjutit arbetslöshetsskydd i efterskott har fått räkna sig till godo högst 6 månader av medlemskap i en löntagarkassa, förkortas den ovan nämnda tiden om 24 månader på motsvarande sätt.

Enligt förslaget kan genom förordning stadgas närmare om fastställande av arbetsinkomsten.

25 §. Förhöjning av förmånerna. Till följd av en tidigare lagändring justeras hänvisningarna i paragrafen.

26 §. Dagpenningperiodens längd. Till följd av EES-avtalet föreslås det att 1 mom. ändras så, att även arbetslöshetsförmåner som betalas i andra stater beaktas om förmånerna har betalats ut i länder med vilka Finland har överenskommelser om utkomstskydd vid arbetslöshet.

Det föreslås att den maximala tid för vilken dagpenning utbetalas skall vara densamma för såväl företagare som löntagare. För företagare föreslås dock i 4 mom. ett särskilt stadgande om när den maximitid för vilken dag-

penning enligt 26 § 1 mom. kan betalas skall börja räknas på nytt. En förutsättning för att detta villkor, som på sätt och vis innebär en återgång till utgångsläget, skall anses uppfyllt är dock att företagaren i en följd har uppfyllt det arbetsvillkor för företagare som avses i 16 a § 2 mom. Företagsverksamheten anses inte ha pågått i en följd om företagaren av ett sådant godtagbart skäl som avses i 16 § 4 mom. har varit förhindrad att vara på arbetsmarknaden.

47 §. Bemyndigande att utfärda förordning. Det föreslås att till paragrafen skall fogas ett bemyndigande att genom förordning utfärda stadganden om inledande av företagsverksamhet eller eget arbete samt om upphörande med sådan verksamhet eller avbrott i den.

Ikraftträdande. Det föreslås att lagen skall träda i kraft den 1 januari 1995. Stadgandena i 13 § 3 mom. och 16 a § om de förutsättningar under vilka en företagare har rätt till arbetslöshetsdagpenning skall gälla sådana företagare som blir arbetslösa arbetssökande efter att lagen har trätt i kraft. Vid bestämningen av om arbetsvillkoret är uppfyllt skall beaktas företagsverksamhet och lönearbete som har ägt rum efter att lagen trädde i kraft, dock med undantag av de situationer som avses i 16 a § 3 mom. Om en sådan delägare i ett företag som avses i 1 a § 1 mom. 1—3 punkten när lagen träder i kraft är försäkrad i en löntagarkassa och han inom sex månader efter det att lagen har trätt i kraft ansluter sig till en företagarkassa, kan enligt 16 a § 3 mom. i hans arbetsvillkor och försäkringsvillkor också inräknas tiden innan lagen trädde i kraft. Lagändringen skall inte inverka på arbetslöshetsdagpenningar som enligt tidigare lag utbetalas till delägare så länge som dessa är arbetslösa i en följd.

I arbetsvillkoret för grunddagpenningen (13 § 3 mom.) skall inräknas företagsverksamhet och arbete efter 1.1.1994. En företagare skall därför från ingången av 1996 ha rätt till grunddagpenning utan behovsprövning. Enligt övergångsstadgandet för en lagändring som gällde grunddagpenningen upphör utbetalningen av behovsprövd grunddagpenning enligt tidigare gällande lag vid utgången av 1995.

1.2. Lagen om arbetslöshetskassor

1 kap. Allmänna stadganden

1 §. Arbetslöshetskassans uppgift och verksam-

hetsområde. För att det skall bli möjligt att införa ett förtjänstskydd för företagare föreslås det att 1 mom. skall ändras så, att ett sådant skydd ordnas genom särskilda företagarkassor. Enligt förslaget kan medlemmarna i en arbetslöshetskassa antingen vara lönearbetare (löntagarkassor) eller företagare (företagarkassor). När kassorna definieras på detta sätt måste tekniska justeringar göras i vissa paragrafer, bl.a. de som gäller finansieringen. Benämningen löntagarkassa skall i stället för den nuvarande benämningen arbetslöshetskassa användas när ett stadgande inte tillämpas på en företagarkassa. Benämningen arbetslöshetskassa skall däremot fortfarande användas om stadgandet skall tillämpas på vardera formen av kassa.

2 kap. Medlemskap

3 §. Villkor för medlemskap. I paragrafen föreslås särskilda stadganden om villkoren för medlemskap i en löntagarkassa och särskilda om villkoren för medlemskap i en företagarkassa. Villkoren för medlemskap i en löntagarkassa skall motsvara de som stadgas i gällande lag. Inträde i en företagarkassa kan en företagare vinna om han är bosatt i Finland och inte har fyllt 65 år. Såsom företagare betraktas en person som avses i 1 a § lagen om utkomstskydd för arbetslösa, om det kan anses att han får sin utkomst av de inkomster som företagsverksamheten ger.

I 7 mom. föreslås en ändring som beror på att företagarkassor införs. Enligt det gällande stadgandet får en medlem som inom en månad efter att ha utträtt ur en arbetslöshetskassa ansluter sig till en annan räkna sig till godo den tid som han varit i arbete som kassamedlem samt sin medlemstid i föregående kassa. Denna reglering skall bibehållas oförändrad i fråga om löntagarkassorna. Om flera företagarkassor inrättas, skall motsvarande reglering också gälla företagare som utträder ur en företagarkassa och ansluter sig till en annan.

Eftersom den tid som förutsätts för att arbetsvillkoret skall vara uppfyllt inte är densamma för företagare som för löntagare, och finansieringen av den enligt förtjänsten avvägda dagpenningen likaså är ordnad enligt olika principer, är huvudregeln den att de arbetsvillkor som samma person har uppfyllt dels som löntagare och dels som företagare inte kan

kombineras. För att en löntagare som inleder företagsverksamhet trots detta skall komma i åtnjutande av ett totalt utkomstskydd för arbetslöshet i sådana fall där han har rätt till utkomstskydd i efterskott, föreslås det att han dock under vissa förutsättningar i sitt arbetsvillkor som företagare skall få räkna in högst sex månader av den tid som han varit medlem av en löntagarkassa och under denna tid intjänat arbetsvillkor som löntagare. Det förutsätts dock att han inom en månad efter utträdet ur löntagarkassan ansluter sig till en företagarkassa och att det inte vid anslutningen har förflutit en månad från det att han blev företagare. När företagsverksamheten anses ha blivit inledd bestäms enligt 13 och 16 a §§ lagen om utkomstskydd för arbetslösa samt den förordning som skall utfärdas med stöd av dessa lagrum.

4 §. *Änmärkning, varning och uteslutning ur kassa.* Det föreslås att paragrafens 3 mom. ändras till följd av rätten till utkomstskydd i efterskott. Enligt gällande lag kan en arbetslöshetskassa utesluta en medlem som varaktigt har lämnat t sådant yrke eller en sådan bransch som omfattas av kassans verksamhet. Eftersom en medlem av en arbetslöshetskassa till följd av att han får utkomstskydd i efterskott under högst 1,5 år efter att han avslutat sin företagsverksamhet har rätt till en dagpenning vars belopp bestäms enligt hans tidigare lönearbete och han inte är tvungen att ansluta sig till en företagarkassa, måste han också ha rätt att vara medlem av en löntagarkassa under denna tid och får inte utslutas för att han ämnar branschen. I 3 mom. föreslås därför en ändring som innebär att en kassamedlem som har blivit företagare under högst ett och ett halvt år från det att han inledde företagsverksamheten har rätt att bibehålla sitt medlemskap i löntagarkassan.

6 kap. Finansiering

19 §. *Medlemsavgifter.* I 1 mom. föreslås en ändring som beror på finansieringen av företagarnas enligt förtjänsten avvägda dagpenning. Enligt förslaget skall centralkassan för arbetslöshetskassorna inte delta i finansieringen av en företagarkassa till den del som företagarkassan betalar ut dagpenningar med stöd av en företagarförsäkring.

Syftet med propositionen är att en företaga-

res arbetsinkomst skall bestämma såväl beloppet av arbetslöshetsdagpenningens förtjänstdel som medlemsavgiften till företagarkassan. Enligt gällande lag fastställer social- och hälsovårdsministeriet på framställning av arbetslöshetskassan grunderna för dess medlemsavgifter. Social- och hälsovårdsministeriet fastställer också en arbetslöshetskassas stadgar, i vilka enligt 2 § 2 mom. 3 punkten skall nämnas grunderna för bestämmande av medlemsavgifterna. Samma förfaringssätt skall tillämpas också i fråga om företagarkassorna. En löntagarkassas och en företagarkassas uppvisar dock väsentliga skillnader i finansieringsstrukturen, vilket skall beaktas när medlemsavgifterna till en företagarkassa och dess stadgar fastställs. Med de medlemsavgifter som betalas till en företagarkassa finansieras kassans förvaltningskostnader, arbetslöshetsdagpenningens förtjänstdelar i sin helhet samt 52,5 procent av de förtjänstdelar som ingår i utbildningsstödet förtjänststöd. Den fastställda medlemsavgiften samt grunderna för beräkningen av den skall enligt försäkringsprincipen stämma överens med den förmån som finansieras med medlemsavgifterna till företagarkassan.

Enligt 31 § 1 mom. 6 punkten inkomstskattelagen (1535/92) är avgifterna till en företagarkassa avdragsgilla.

19 a §. *Utjämning av medlemsavgifter.* För att utjämna arbetslöshetsbördan inom olika branscher har ett system för utjämning av medlemsavgifter skapats. Enligt propositionen skall systemet inte gälla företagarkassor. En teknisk ändring med anledning härav föreslås i paragrafens 1 mom.

21 §. *Stödkassa.* Enligt propositionen skall företagarkassorna inte omfattas av stödkasse-systemet. En terminologisk ändring föreslås därför i paragrafen.

22 §. *Täckande av brist i kassa.* I paragrafens 2 och 3 mom. föreslås tekniska justeringar som beror på att en företagarkassa enligt propositionen inte skall höra till löntagarkassornas ömsesidiga stödkassa, och inte heller ha rätt till medel från stödkassan för att täcka en eventuella brist i företagarkassan.

Det föreslås att till paragrafen skall fogas ett nytt 4 mom. därför att inte heller staten skall täcka ett eventuellt underskott som företagarkassan uppvisar som resultat av verksamheten. Enligt förslaget skall underskottet överföras till företagarkassans bokslut för nästa år för att täckas med kassans medel, varvid underskottet

skall beaktas när social- och hälsovårdsministeriet fastställer medlemsavgiften till företagarkassan för nästa år.

7 kap. Statsandel

24 §. *Rätt till statsandel.* Det föreslås att till paragrafen skall fogas ett nytt 3 mom. som skall ange hur många medlemmar en kassa skall ha för att få full statsandel. Det föreslås att minimimedlemsantalet skall höjas gradvis så, att minimiantalet från och med 1999 skall vara 8 000 medlemmar. Enligt det gällande övergångsstadgandet i 60 § har kassorna möjlighet till full statsandel fram till år 1996. Det föreslås att de nya företagarkassorna såsom enligt gällande lag skall ha 3 000 medlemmar för att få statsandel för 1996 och statsandel för sina förvaltningskostnader för 1995—1996. Social- och hälsovårdsministeriet skall dock av särskilda skäl ha rätt att som en långsammare övergångstidtabell, som medför rätt till full statsandel, godkänna en tidtabell som är ett år längre än den föreslagna. Ett undantag kan bli aktuellt t.ex. när medlemsantalet under det första året endast är en aning mindre än vad lagen förutsätter eller när kassornas beslut om fusion eller annan samgång förutsätter en generösare tidtabell

25 §. *Statsandelen för dagpenningarna.* I paragrafen föreslås sådana ändringar som finansieringen av företagarkassorna medför. I 1 mom. föreslås en teknisk ändring med anledning av detta och till paragrafen fogas ett nytt 3 mom., där det stadgas om finansiering av företagarkassorna. I 1 mom. skall dessutom stadgas att en företagarkassa skall få motsvarande finansiering som en löntagarkassa för de dagpenningar som företagarkassan betalar med stöd av 16 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa (löntagares enligt förtjänsten avvägda dagpenning).

Av löntagarnas enligt förtjänsten avvägda dagpenning finansierar staten en kalkylerad andel som motsvarar grunddagpenningen. Eftersom behovsprövning inte tillämpas i fråga om grunddagpenningen, kan företagare som uppfyller arbetsvillkoret få full grunddagpenning som helt och hållet finansieras av staten. Det föreslås därför att såsom statsandel till de dagpenningar som företagarkassan har utbetalt och social- och hälsovårdsministeriet har godkänt skall betalas en andel som motsvarar

grunddagpenningen enligt 22 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa samt barnförhöjningen enligt 24 § samma lag. Arbetslöshetsdagpenning utbetalas också jämkad enligt 5 kap. och minskad enligt 27 och 27 a §§. Ovan nämnda andel, som motsvarar det grundläggande utkomstskyddet, skall räknas särskilt för varje dagpenning så, att statsandelen motsvarar det belopp som skall utbetalas i grunddagpenning till ifrågavarande person.

I 2 mom. stadgas om statsandel till förtjänst delen av det förtjänststöd som utbetalas med stöd av lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning. Statsandelen skall enligt förslaget vara densamma såväl för löntagare- som för företagarkassorna.

8 kap. Centralkassan för arbetslöshetskassorna och stödavgift

30 §. *Centralkassans andel av dagpenningarna.* I paragrafen föreslås sådana ändringar som finansieringen av företagarkassorna medför. Dessutom föreslås det att företagarkassorna skall få motsvarande finansiering som löntagarkassorna för de dagpenningar som företagarkassorna utbetalar med stöd av 16 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa (löntagarnas enligt förtjänsten avvägda dagpenning när utkomstskydd meddelas i efterskott). Motsvarande finansiering skall också ges till de dagpenningar som löntagarkassorna betalar med stöd av 16 a § lagen om utkomstskydd för arbetslösa (personer som har flyttat över från en företagarkassa och inte ännu uppfyller arbetsvillkoret för löntagare).

31 §. *Centralkassans andel av förvaltningskostnaderna.* I paragrafens 1 mom. föreslås likaså en teknisk justering som beror på finansieringen av företagarkassorna.

9 kap. Arbetslöshetsförsäkringspremie

33 a §. *Betalning av arbetslöshetsförsäkringspremier i vissa fall.* Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 4 mom. I överensstämmelse med försäkringsprincipen föreslås det att ingen skyldighet skall föreligga att betala arbetslöshetsförsäkringspremie för de ansvariga bolagsmännen i ett kommanditbolag eller bolagsmännen i ett öppet bolag, även om de omfattas av den lagstadgade olycksfallsför-

säkringen, eftersom dessa företagare inte har rätt till förmåner som finansieras med arbetslöshetsförsäkringspremier. Likaså föreslås i överensstämmelse med försäkringsprincipen ett undantag från en arbetsgivares skyldighet att betala arbetslöshetsförsäkringspremie när denna skyldighet skulle gälla sådana delägare i ett företag som betraktas som företagare enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa. För sådana delägare i ett företag som avses i 1 a § 1 mom. 1 och 2 punkten lagen om utkomstskydd för arbetslösa skall arbetsgivarna betala en särskild arbetslöshetsförsäkringspremie vars storlek statsrådet enligt 34 § årligen skall bestämma. Arbetslöshetsförsäkringspremien skall fastställas så, att i premien beaktas andra förmåner som finansieras med arbetslöshetsförsäkringspremier än dagpenningar avvägda enligt förtjänsten, vilka utbetalas såsom en del av utkomstskyddet för arbetslösa. När premien fastställs skall därför beaktas de skyldigheter som arbetspensionstilläggen, lönegarantin samt utbildnings- och avgångsbidragsfondens utgifter samt delvis också centralkassans förvaltnings- och finansieringsutgifter årligen medför för centralkassan för arbetslöshetskassorna.

34 §. Arbetslöshetsförsäkringspremiens storlek. Enligt paragrafen skall statsrådet årligen fastställa särskilda arbetslöshetsförsäkringspremier för de delägare och övriga anställda i ett företag vilka avses i 33 a §. Arbetsgivarens arbetslöshetsförsäkringspremie bestäms enligt det arbetslönebelopp som reglerar hans olycksfallsförsäkringspremie. Definitionen av en företagare enligt 1 a § lagen om utkomstskydd för arbetslösa avviker från motsvarande definition i lagen om olycksfallsförsäkring. De olycksfallsförsäkringsanstalter som bär upp arbetslöshetsförsäkringspremier skall därför med tanke på uppbörderna reda ut de ägande- och familjeförhållanden som avses i lagrummet. I samma syfte skall företaget underrätta försäkringsanstalten om det belopp som företaget har utbetalt i löner. Beloppet skall preciseras så att beloppet framgår särskilt för vardera gruppen.

Ikraftträdande. Det föreslås att lagen skall träda i kraft den 1 januari 1995.

1.3. Lagen om ändring av lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning

15 §. Rätt till utbildningsstöd. Enligt förslaget skall en person som uppfyller arbetsvillko-

ret för företagare ha rätt till ett sådant utbildningsstöd som avses i lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning, såväl till grundstöd som till förtjänststöd. Det föreslås därför att i paragrafen skall hänvisas till 13 § 3 mom., som reglerar det arbetsvillkor som en företagare skall uppfylla för att ha rätt till grunddagpenning, samt till 16 a §, som reglerar det arbetsvillkor som han skall uppfylla för att ha rätt till dagpenning avvägd enligt förtjänsten. Dessutom föreslås det att till paragrafen fogas ett nytt 4 mom. om att rätt till förtjänststödet förtjänstdel inte skall föreligga för den tid under vilken studeranden enligt 5 a § lagen om utkomstskydd för arbetslösa betraktas som företagare i huvudsyssla.

16 §. Fullt utbildningsstöd. Det föreslås att till paragrafen skall fogas en hänvisning till den paragraf i lagen om utkomstskydd för arbetslösa som reglerar en företagares rätt till dagpenning avvägd enligt förtjänsten.

18 §. Sänkt utbildningsstöd. Vinsten från försäljning av ett företag skall minska förmånsbeloppen som motsvarande stadganden i lagen om utkomstskydd för arbetslösa minskar förmånerna enligt nämnda lag. Det föreslås därför att ett stadgande med detta innehåll skall fogas till 2 mom

21 §. Ansökan om förmån. Det föreslås att hänvisningarna till andra lagrum skall ändras.

Ikraftträdande. Det föreslås att lagarna skall träda i kraft den 1 januari 1995.

1.4. Lagen om ändring av lagen om arbetsmarknadsstöd

15 §. Begränsningar av arbetsmarknadsstödet. Det föreslås att till paragrafen skall fogas en hänvisning till 5 a § lagen om utkomstskydd för arbetslösa, som gäller den arbetskraftspolitiska regleringen i fråga om företagare.

25 §. Betalning av arbetsmarknadsstöd utan behovsprövning. Det föreslås att hänvisningsstadgandet i 1 mom. skall ändras och att till 2 mom. skall fogas hänvisningar till arbetsvillkoret för företagare enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa, vilket innebär att också företagare som har fyllt 55 år och som har uppfyllt arbetsvillkoret innan de blev arbetslösa får rätt till arbetsmarknadsstöd utan behovsprövning.

34 §. Arbetskraftspolitiskt utlåtande. Det föreslås att hänvisningen i paragrafen ändras.

36 §. Indrivning av arbetsmarknadsstöd i vis-

sa fall. En justering föreslås av stadgandena om sammanjämkning av arbetsmarknadsstödet med vissa förmåner som beviljas retroaktivt. Det föreslås också att till 3 mom. såsom förmåner som skall beaktas skall fogas dagpenning avvägd enligt förtjänsten samt de förmåner som beviljas enligt lagen om arbetskrafts- politisk vuxenutbildning

39 §. *Tillämpning av lagen om utkomstskydd för arbetslösa.* Det föreslås att till paragrafen skall fogas en tidigare bortglömd hänvisning till 6 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Lagrummet gäller den inverkan som en arbets- tvist har på rätten att få arbetsmarknadsstöd.

Ikraftträdande. Det föreslås att lagen skall träda i kraft den 1 januari 1995. Lagens 25 § 2 mom. skall tillämpas på personer som blivit arbetslösa efter att lagen har trätt i kraft. I det arbetsvillkor som avses i moment skall i dessa fall också få inräknas arbete och företagarker- samhet som har utförts eller idkats den 1 januari 1994 eller senare.

2. Ikraftträdande

Det föreslås att lagarna skall träda i kraft den 1 januari 1995.

3. Lagstiftningsordning

Avsikten är att ändringarna i lagen om utkomstskydd för arbetslösa skall tillämpas på förmåner som utbetalas om en person blir arbetslös efter att lagen om ändringarna i nämnda lag har trätt i kraft. Enligt nuvarande tillämpningspraxis har det varit möjligt att betala arbetslöshetsdagpenning också åt personer som enligt den föreslagna definitionen av företagarbegreppet i förslaget till 1 a § lagen om utkomstskydd för arbetslösa skall anses vara företagare och till vilka enligt de ändrade stadgandena inte längre skall utbetalas arbets- löshetsdagpenning. Enligt ikraftträdelsestad- gandet i förslaget till lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa skall lagänd- ringen inte har någon inverkan på de arbets- löshetsdagpenningar som enligt tidigare lag har betalats till sådana delägare i företag som lagrummet avser, dock endast så länge arbets- lösheten fortsätter i en följd.

Grundlagsutskottet har i sin tolkningspraxis ansett att sociala bidrag åtnjuter ett sådant

egendomsskydd som avses i 6 § regeringsfor- men endast till den del som beloppen har förfallit till betalning. I propositionen ingår inga sådana förslag till ändring av stadganden om förutsättningarna för erhållandet av förmå- ner som på denna grund skulle fordra att propositionen behandlas i försvårad lagstift- ningsordning.

Enligt 66 § 7 mom. riksdagsordningen kan en proposition lämnas vilande om det är fråga om ett förslag till en sådan lag som försvagar det lagstadgade grundläggande utkomstskyddet och om förslaget inte gäller stadgande om skatt eller godkännande av bestämmelser som ingår i ett statsfördrag. I motiveringen till den propo- sition som gällde detta stadgande (Reg.prop. 234/1991 rd.) konstateras det att med det grundläggande utkomstskyddet endast avses periodiskt återkommande penningprestationer till fysiska personer och bara den del av socialskyddet vars avsikt är att genom utkomst- en garantera individen en nödvändig levnads- standard. I motiveringen ingick också en för- teckning över förmåner som anses höra till det grundläggande utkomstskyddet, och i förteck- ningen nämndes bl.a. grunddagpenning jämte barnförhöjning samt grunddelen av dagpenning avvägd enligt förtjänsten i enlighet med lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Grundlagsut- skottet ansåg i sitt betänkande nr 7/1992 rd. att denna förteckning över förmåner var avsedd att vara så fullständig som möjligt i fråga om förmåner som det grundläggande utkomst- skyddet åtminstone skall omfatta, och godkän- de följaktligen den uppfattningen att åtminst- one ovan nämnda förmåner skall hänföras till det lagstadgade grundläggande utkomstskydd- et.

Lagen om utkomstskydd för arbetslösa änd- rades från ingången av 1994 så, att en arbetslös har rätt till grunddagpenning endast om han uppfyller ett arbetsvillkor som motsvarar det arbetsvillkor som gäller den enligt förtjänsten avvägda dagpenningen. Samtidigt slopades be- hovsprövningen i fråga om grunddagpen- ningen. Stadgandena om grunddagpenning och enligt förtjänsten avvägd dagpenning harmoni- serades också så, att grunddagpenningen beta- las endast för en begränsad tid; enligt 26 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa kan grunddagpenning och enligt förtjänsten avvägd dagpenning sammanlagt betals för högs 500 dagar under fyra på varandra följande kalen- derår.

Samtidigt som ovan nämnda ändringar genomfördes i fråga om rätten till grunddagpenning, stiftades också lagen om arbetsmarknadsstöd (1542/93). Om en person inte är berättigad till arbetslöshetsdagpenning därför att han inte uppfyller arbetsvillkoret eller redan har erhållit arbetslöshetsdagpenning under ett maximalt antal dagar, upptas han i stället inom systemet för arbetsmarknadsstöd. Reformen gällde också dem som blivit arbetslösa medan de har idkat företagsverksamhet, eftersom det inte är möjligt att uppfylla arbetsvillkoret genom företagsverksamhet. I sitt utlåtande (nr 32/1993 rd.) med anledning av dessa ändringar i utkomstskyddet för arbetslösa konstaterade grundlagsutskottet att det spelar en viss roll för det lagstadgade grundläggande utkomstskyddet vilka konsekvenser en övergång från det ena systemet till det andra får för grundskyddsförmånens storlek. Eftersom arbetsmarknadsstödet till sitt belopp motsvarar grunddagpenningen enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa sådan denna var före lagändringen 1.1.1994, och eftersom arbetsmarknadsstödet betalas ut på motsvarande sätt som grunddagpenningens barnförhöjning, vilka har ansetts utgöra en del av det grundläggande utkomstskyddet, kan det med hänvisning till vad som

ovan har konstaterats anses att arbetsmarknadsstödet såsom grundskyddsförmån har blivit jämförbart med den tidigare grunddagpenningen, som var beroende av behovsprövning, och, när någon behovsprövning numera inte längre tillämpas i fråga om grunddagpenningen, även har trätt i stället för grunddagpenningen.

I propositionen föreslås det att de som har idkat företagsverksamhet skall få bättre rätt till förmåner enligt utkomstskyddet för arbetslösa så, att också de som har blivit arbetslösa efter att ha fått sin utkomst av företagsverksamhet skall ha rätt till grunddagpenning. Inom arbetsmarknadsstödet, som skall betraktas som ett lagstadgat grundläggande utkomstskydd, ger reformen dem som har idkat företagsverksamhet samma rättigheter som andra personer som uppfyller arbetsvillkoret. Detta gäller särskilt den rätt som personer som har fyllt 55 år har att få arbetsmarknadsstöd utan behovsprövning. Eftersom förslagen i propositionen därför inte på något sätt försvagar det lagstadgade grundläggande utkomstskyddet, kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa**

I enlighet med Riksdagens beslut

upphävs i lagen den 24 augusti 1984 om utkomstskydd för arbetslösa (602/84) 5 § 1 mom. 8 punkten och 5 mom.,

av dessa lagrum 5 § 5 mom. sådant det lyder i lag av den 12 juli 1993 (665/93),
ändras 1 § 2 mom., 3 § 3 och 4 mom., 5 § 1 mom. 9 punkten, 9 § 4 mom., 16 § 1 och 5 mom., 17 § 1 mom. 6 punkten, 25 §, 26 § 1 och 4 mom. och 47 § 1 mom.,

av dessa lagrum 1 § 2 mom., 3 § 4 mom. och 9 § 4 mom. sådana de lyder i nämnda lag av den 12 juli 1993, 3 § 3 mom. och 26 § 1 och 4 mom. sådana de lyder i lag av den 30 december 1993 (1541/93), 5 § 1 mom. 9 punkten, sådant det lyder i lag av den 18 december 1992 (1334/92), 17 § 1 mom. 6 punkten sådant den lyder i lag av den 30 december 1993 (1537/93), 25 § sådant den lyder i lag av den 27 februari 1987 (226/87), och 47 § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 28 december 1990 (1367/90), samt

fogas till 1 kap. en ny 1 a §, till 5 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat genom nämnda lagar av den 27 februari 1987, den 18 december 1992 och den 12 juli 1993 samt lagar av den 9 december 1990, den 27 mars 1991, den 30 december 1991 och den 30 december 1992 (98/90, 620/91, 1692/91 och 1651/92), en ny 14 punkt, till 2 kap. en ny 5 a §, till 13 §, sådant den lyder i nämnda lag av den 30 december 1993 nya 3 och 4 mom. samt till 4 kap. nya 16 a och 23 a §§ som följer:

1 §

Lagens syfte och tillämpningsområde

Till utkomstskydd är dessutom enligt denna lag den berättigad som idkar företagsverksamhet. Stadgandena i 13 § 2 mom., 16 § 1—7 mom., 17 § 1 mom. 1—3 punkten, 23 § och 26 § 2 mom. tillämpas dock inte på den som idkar företagsverksamhet.

1 a §

Företagare

En person anses idka företagsverksamhet på det sätt som avses i denna lag om han för sin huvudsyssla är skyldig att uppta försäkring enligt lagen om pension för företagare (468/68) eller lagen om pension för lantbruksföretagare (467/69) och dessutom en person, som

1) arbetar i ledande ställning i ett aktiebolag där han själv har minst 15 procent eller hans familjemedlemmar ensamma eller tillsammans med honom har minst 30 procent av aktiekapitalet eller av den rösträtt som aktierna medför, eller motsvarande bestämmanderätt i bolaget, eller

2) arbetar i ett aktiebolag där han själv eller hans familjemedlemmar ensamma eller tillsammans med honom har minst hälften av aktie-

kapitalet eller den rösträtt som aktierna medför, eller motsvarande bestämmanderätt i bolaget, eller

3) på det sätt som stadgas i 1 eller 2 punkten arbetar i ett annat företag eller en annan sammanslutning där han eller hans familjemedlemmar ensamma eller tillsammans med honom anses ha en sådan bestämmanderätt som avses i nämnda punkter.

En person anses ha ledande ställning i ett företag om han är verkställande direktör eller styrelsemedlem i ett aktiebolag eller om han har motsvarande ställning i ett aktiebolag eller ett annat företag eller en annan sammanslutning.

Såsom familjemedlem till den som arbetar i ett företag betraktas hans make och en person som är hans släkting i rätt upp- eller nedstigande led och bor tillsammans med honom i gemensamt hushåll. Makar som till följd av söndring varaktigt bor åtskiljs betraktas inte som makar.

3 §

Verkställande organ

Arbetskraftskommissionerna eller arbetskraftsbyråerna skall om de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för utkomstskydd, om vilka stadgas i 4 §, 5 § 1 mom. 3 och 10 punkten

samt 2 och 6 mom., 5 a § samt 7—11 §§, ge ett utlåtande som är bindande för respektive socialförsäkringskommission och arbetslöshetskassa så som närmare stadgas genom förordning. Arbetskraftskommissionen eller arbetskraftsbyrån skall på begäran av arbetslöshetskassan eller socialförsäkringskommissionen utan dröjsmål komplettera sitt utlåtande.

Bindande utlåtande avges dock inte om arbetstagaren för en viss tid har permitterats så som avses i 17 § och permitteringen omfattar minst tio arbetstagar.

5 §

Begränsningar i rätten till arbetslöshetsdagpenning

Berättigad till arbetslöshetsdagpenning är inte en person:

9) för den tid som han åtnjuter generationsväxlingspension enligt lagen om pension för lantbruksföretagare (467/69) eller lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare (1317/90) eller avträdelsetöd enligt lagen om avträdelsetöd för lantbruksföretagare.

14) som har upphört med sin företagsverksamhet, för den tid över vilken vinsten från försäljning av företagsegendomen i anslutning till nedläggningen av företaget kan periodiseras enligt arbetsinkomsten. Vinst från försäljning av anläggningstillgångar anses ansluta sig till nedläggningen av ett företag också om vinsten har erhållits under de sex månader som närmast föregick nedläggningen eller ett bevisligt avbrott i företagets verksamhet. Om försäljningsvinsten och hur den skall bestämmas kan stadgas närmare genom förordning.

5 a §

Företagare i huvudsyssla

En person är inte berättigad till arbetslöshetsdagpenning för den tid som han skall anses vara sysselsatt inom företagsverksamhet eller på motsvarande sätt i eget arbete. Med företag avses även lantbruksföretag.

En person anses vara sysselsatt enligt 1 mom., om han som arbetslös inleder företagsverksamhet enligt 1 a § eller eget arbete och arbetsinsatsen är så stor att den hindrar honom att ta emot heltidsarbete.

En person som tidigare såsom huvudsyssla

har idkat företagsverksamhet som avses i 1 a § eller på motsvarande sätt har varit sysselsatt i eget arbete, anses vara sysselsatt enligt 1 mom. tills han bevisligen helt och hållet har upphört med verksamheten. Efter att företagsverksamheten eller det egna arbetet bevisligen har avbrutits anses personen dock vara sysselsatt tills verksamheten i en följd har varit avbruten under fyra månaders tid. Denna inskränkning tillämpas dock inte på en person

1) som skall betraktas som en företagare som kan jämföras med en löntagare; med en företagare som kan jämföras med en löntagare avses en företagare som själv deltar i arbetsprestationen och som står i ett stadigvarande uppdragsförhållande till huvudsakligen en uppdragsgivare under vars omedelbara ledning och övervakning han står; vidare förutsätts det att han under det år som föregått den tidpunkt då han anmälde sig som arbetssökande i allmänhet inte har haft flera än en utomstående anställd åt gången,

2) en person vars företagsverksamhet på grund av naturförhållandena är säsongbetonad, eller

3) en person vars företagsverksamhet är en bisyssla, förutsatt att det på basis av hans tidigare arbete eller annars kan antas att den arbetsmängd företagsverksamheten kräver är så obetydlig att den inte utgör ett hinder för mottagande av arbete på heltid.

9 §

Rätt till arbetslöshetsdagpenning i vissa fall

En person som under de närmast föregående sex månaderna innan han anmälde sig vid arbetskraftsbyrån har varit mindre än sex veckor på arbetsmarknaden och inte kan ange något godtagbart skäl till sin frånvaro, har under sex veckor efter det han anmälde sig som arbetssökande inte rätt till arbetslöshetsdagpenning. En person anses ha varit på arbetsmarknaden om han har haft sådant arbete som avses i 16 § 2 mom. eller har varit sysselsatt i företagsverksamhet eller varit arbetssökande vid en arbetskraftsbyrå.

13 §

Rätt till grunddagpenning

För den som idkar företagsverksamhet enligt

1 a § blir arbetsvillkoret uppfyllt då han under de närmast föregående 48 månaderna i sammanlagt 24 månader har arbetat såsom företagare i företagsverksamhet som till sin omfattning har varit väsentlig. I arbetsvillkoret kan också inräknas arbete som uppfyller arbetsvillkoret i 2 mom. och som vederbörande har utfört under de närmast föregående 24 månaderna. Beträffande arbetsvillkoret tillämpas dessutom vad som stadgas i 16 a § 4—5 mom. Genom förordning kan utfärdas närmare stadganden om vilken omfattning företagsverksamheten skall ha för arbetsvillkoret skall vara uppfyllt.

På grunddagpenningen tillämpas dessutom vad som stadgas i 16 § 7 och 8 mom.

16 §

Löntagares rätt till dagpenning avvägd enligt förtjänsten

Berättigad till dagpenning avvägd enligt förtjänsten är medlem av arbetslöshetskassa (försäkrad) som har varit försäkrad åtminstone de sex närmast föregående månaderna och som medan han varit försäkrad i en löntagarkassa har uppfyllt arbetsvillkoret.

Om den försäkrade har varit borta från arbetsmarknaden utan godtagbart skäl längre tid än sex månader eller under en längre tid än 18 månader har arbetat som företagare enligt 1 a §, betalas till honom inte enligt förtjänsten avvägd dagpenning för löntagare förrän han på nytt har uppfyllt det i 1 mom. nämnda arbetsvillkoret. Den 24 månader långa granskningsperioden börjar i så fall vid den tidpunkt då han efter sin frånvaro eller efter ovan nämnt företagarearbete har börjat arbeta som löntagare.

16 a §

Företagares rätt till dagpenning avvägd enligt förtjänsten

Berättigad till dagpenning avvägd enligt förtjänsten är en i 1 a § avsedd företagare som är medlem av arbetslöshetskassa och som har varit försäkrad åtminstone de 24 närmast föregående månaderna och som medan han varit försäkrad i en företagarkassa har uppfyllt arbetsvillkoret för företagare.

För en företagare blir arbetsvillkoret uppfyllt

då han under de närmast föregående 48 månaderna (granskningsperioden) i sammanlagt 24 månader har arbetat såsom företagare i företagsverksamhet som till sin omfattning har varit väsentlig. Genom förordning kan utfärdas närmare stadganden om vilken omfattning företagsverksamheten skall ha för arbetsvillkoret skall vara uppfyllt.

Om en medlem av en löntagarkassa inom en månad efter det att han har inlett företagsverksamhet och utträtt ur löntagarkassan blir medlem av en företagarkassa, kan utan hinder av vad som stadgas i 1 och 2 mom. i arbetsvillkoret för en företagare även inräknas högst sex månader av den tid som han såsom medlem av en löntagarkassa har intjänat som arbetsvillkor och försäkringsvillkor enligt 16 § 2 mom.

Om någon på grund av sjukdom, anstaltsvård, värnplikt, studier eller vård av barn eller av annat därmed jämförligt godtagbart skäl är förhindrad att vara på arbetsmarknaden, kan den i 2 mom. nämnda granskningsperioden förlängas i motsvarande mån.

Om den försäkrade har varit borta från arbetsmarknaden utan godtagbart skäl längre tid än ett år, betalas till honom inte enligt förtjänsten avvägd dagpenning för företagare förrän han på nytt har uppfyllt det i 2 mom. nämnda arbetsvillkoret. Den 48 månader långa granskningsperioden börjar i så fall vid den tidpunkt då han efter sin frånvaro har inlett företagsverksamhet.

17 §

Rätt till jämkad arbetslöshetsdagpenning

Rätt till jämkad arbetslöshetsdagpenning har under de förutsättningar som nämns i 1 och 2 §§ samt 2—6 kap. i denna lag

6) den som medan han var arbetslös har inlett annan företagsverksamhet än sådan som avses i 5 a § samt

23 a §

Beloppet av företagares enligt förtjänsten avvägda dagpenning

En företagares enligt förtjänsten avvägda dagpenning bestäms med iakttagande i tillämpliga delar av vad som stadgas i 23 § 1 och 2 mom.

Dagpenningen bestäms på grundval av den arbetsinkomst enligt vilken företagaren under sammanlagt högst 24 månader innan han blev arbetslös har varit försäkrad i en företagarkassa. Arbetsinkomsten får dock inte bestämmas till högre belopp än vad den fastställda arbetsinkomsten enligt lagen om pension för företagare eller lagen om pension för lantbruksföretagare utgör för nämnda tid eller lönen enligt lagen om pension för arbetstagare i genomsnitt har varit under nämnda tid. Har arbetsinkomsten under ovan nämnda tid ändrats, räknas den dagpenninggrundande arbetsinkomsten så, att det sammanlagda beloppet av de fastställda arbetsinkomsterna divideras med motsvarande tid. En ökning av arbetsinkomsten med mera än 20 procent beaktas dock inte. Genom förordning kan stadgas närmare om fastställande av den arbetsinkomst som ligger till grund för den enligt förtjänsten avvägda dagpenningen.

25 §

Förhöjning av förmånerna

Om den allmänna lönenivån i landet väsentligt förändras, skall de markbelopp som stadgas i 18 § 1 mom. samt 22 och 24 §§ genom förordning justeras i motsvarighet till förändringen i lönenivån.

26 §

Dagpenningens längd

Grunddagpenning och enligt förtjänsten avvägd dagpenning betalas för sammanlagt högst 500 arbetslöshetsdagar under fyra på varandra följande kalenderår. Om förmåner för vissa arbetslöshetsdagar har utbetalts till den arbetslöse i en annan stat med stöd av en överenskommelse om utkomstskydd för arbetslösa som Finland har ingått med ifrågavarande stat, inräknas också dessa arbetslöshetsdagar i ovan nämnda maximiantal. Det sammanlagda antalet arbets-, självrisk- och ersättningsdagar under varje kalendervecka får vara högst fem. Vid beräkning av maximiantalet på fem dagar betraktas som ersättningsdagar även sådana dagar då vederbörande får utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenut-

bildning. Såsom självriskdagar betraktas även de arbetslöshetsdagar som ingår i de tiderna som häms i 7 § 1 mom., 8 § och 9 § 1 och 4 mom.

Om en person under den i 1 mom. nämnda tiden om fyra år har uppfyllt det såsom förutsättning för erhållande av dagpenning uppställda arbetsvillkoret under en granskningsperiod om åtta månader, börjar de 500 dagar som avses i 1 mom. och som ingår i fyra på varandra följande kalenderår räknas från början då han på nytt börjar få dagpenning. Detsamma gäller när en person som avses i 1 a § i en följd har uppfyllt arbetsvillkoret i 16 a § 2 mom.

47 §

Bemyndigande att utfärda förordning

Genom förordning stadgas

- 1) inledande av företagsverksamhet eller eget arbete som avses i 5 a § 2 mom.,
- 2) om nedläggning eller avbrytande av företagsverksamhet eller eget arbete som avses i 5 a § 3 mom.,
- 3) om den arbetserfarenhet som enligt 7 § 2 mom. förutsätts för yrkesskicklighet,
- 4) om de skäligena villkor för tillgång till en lämplig bostad vilka avses i 7 § 5 mom.,
- 5) om sådan vägande personlig orsak som avses i 7 § 5 mom., samt
- 6) om utredning enligt 10 § 2 mom. av tillgången på lämplig arbetskraft.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

Lagens 13 § 3 mom. och 16 a § skall tillämpas på dem som anmäler sig som arbetslösa arbetssökande efter att lagen har trätt i kraft. I det arbetsvillkor som avses i 13 § 3 mom. inräknas arbete och företagsverksamhet efter den 1 januari 1994. I de fall som avses i 16 a § 3 mom. kan i arbetsvillkoret och försäkringsvillkoret även inräknas tiden innan lagen trädde i kraft, om en person som avses i 1 a § 1 mom. 1—3 punkten ansluter sig till en företagarkassa inom sex månader från det att lagen trädde i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter kan vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av lagen om arbetslöshetskassor**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 24 augusti 1984 om arbetslöshetskassor (603/84) 1 § 1 mom., 3 § 1 och 7 mom., 4 § 3 mom., 19 § 1 mom., 19 a § 1 mom., 21 § 1 mom., 22 § 2 och 3 mom., 25 § 1 mom. 30 §, 31 § 1 mom. och 34 §,

av dessa lagrum 1 § 1 mom. och 30 § sådana de lyder i lag av den 28 december 1990 (1366/90), 19 a § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 15 juni 1990 (536/90) och 25 § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 30 december 1991 (1695/91) samt

fogas till 22 § ett nytt 4 mom., till 24 § sådan den lyder delvis ändrad genom nämnda lagen 28 december 1990, ett nytt 3 mom., till 25 §, sådan den lyder i nämnda lag av den 30 december 1991, ett nytt 3 mom. och till 33 a §, sådan den lyder i lag av den 3 december 1993 (1100/93) ett nytt 4 mom., som följer:

1 §

Arbetslöshetskassas uppgift och verksamhetsområde

En arbetslöshetskassa är en på grundval av ömsesidig ansvarighet verksam sammanslutning vars medlemmar antingen är löntagare (löntagarkassa) eller företagare (företagarkassa). En arbetslöshetskassa har som syfte att för sina medlemmar anordna förtjänstskydd enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/84) och förtjänststöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/90) samt här till anslutna övriga studiesociala förmåner.

3 §

Villkor för medlemskap

Inträde såsom medlem i en löntagarkassa vinner en lönearbetare som är bosatt i Finland, som inte har fyllt 65 år och som arbetar i ett sådant yrke eller inom en sådan bransch som omfattas av kassans verksamhetsområde. Inträde i en företagarkassa vinner en företagare som är bosatt i Finland och som inte har fyllt 65 år. Såsom företagare betraktas en person som avses i 1 a § lagen om utkomstskydd för arbetslösa, om han kan anses få sin utkomst av de inkomster som företagsverksamheten ger.

Om en medlem av en löntagarkassa efter att ha utträtt ur kassan inom en månad ansluter sig till en annan löntagarkassa eller en medlem av en företagarkassa efter att ha utträtt ur kassan inom en månad ansluter sig till en annan företagarkassa, skall den tid som han

har varit i arbete som kassamedlem och hans medlemstid i föregående kassa räknas honom till godo. Om en medlem av en löntagarkassa efter att ha utträtt ur kassan inom en månad ansluter sig till en företagarkassa och har vid anslutningen inte en månad förflutit från det att han inledde företagsverksamheten, kan av den tid som han har varit i arbete såsom medlem av löntagarkassan och av hans medlemstid i löntagarkassan högst sex månader räknas honom till godo.

4 §

Anmärkning, varning och uteslutning ur kassa

En arbetslöshetskassa kan utesluta en kassamedlem som varaktigt lämnat sådant yrke eller sådan bransch som omfattas av kassans verksamhet. En medlem av en löntagarkassa som har blivit företagare kan bevara sitt medlemskap i löntagarkassan under högst ett och ett halvt år efter att han har inlett företagsverksamhet.

19 §

Medlemsavgifter

Medlemsavgifterna skall bestämmas så, att de i löntagarkassor jämte statsandelen och den stödavgift som betalas av centralkassan för arbetslöshetskassorna och i företagarkassor jämte statsandelen kan anses tillräckliga för att kassan skall kunna fullgöra sina förbindelser. Medlemsavgifterna fastställs av social- och

hälsovårdsministeriet på framställning av kassan.

19 a §

Utjämning av medlemsavgifter

I syfte att utjämna arbetslöshetsbördan inom olika branscher kan staten betala utjämning av medlemsavgifterna enligt de anslag som i statsbudgeten har anvisats för ändamålet till de löntagarkassor vilkas utgifter för arbetslöshetsdagpenningar under det föregående året har överskridit de genomsnittliga dagpenningstgifterna med 75 procent, beräknat per kassamedlem. Till kassan får betalas förskott för utjämningen av medlemsavgifterna.

21 §

Stödkassa

För utjämning av arbetslöshetsbördan inom olika branscher finns på grundval av ömsesidig ansvarighet en stödkassa för arbetslöshetskassorna, till vilken alla löntagarkassor hör. Kassorna erlägger i medlemsavgift per år till stödkassan ett belopp som fastställs av social- och hälsovårdsministeriet per medlem och så att stödkassans medel förslår till den utjämning som avses i 22 § 2 mom. Medlemsavgiften för stödkassan kan fastställas till högst en tiondedel av kassamedlemmarnas genomsnittliga medlemsavgift, och den skall alltid fastställas till sitt maximala belopp då statens tilläggsandel, som avses i 22 §, måste tillgripas eller då uppenbar risk för detta föreligger.

22 §

Täckande av brist i kassa

Utvisar bokslutet alltjämt brist efter att utjämningsfonden har utnyttjats maximalt på det sätt som avses i 1 mom., får bristen i en löntagarkassa i proportion till bristen i varje enskild kassa täckas med de medel från den stödkassa som avses i 21 § 1 mom. Stödkassans medel kan under ett kalenderår användas till högst hälften av deras belopp i proposition till bristen i varje enskild kassa.

Om bristen i en löntagarkassa inte kan

täckas på det sätt som nämnts i 1 och 2 mom., täcks bristen genom en tilläggsandel som beviljas kassan av statens medel.

Om bristen i en företagarkassa inte kan täckas på det sätt som nämnts i 1 mom., överförs bristen till nästa års bokslut, för att täckas med kassans medel.

24 §

Rätt till statsandel

Utän hinder av vad som stadgas i 1 mom. och 60 §, har en arbetslöshetskassa rätt till statsandel om den under åren 1997 och 1998 i medeltal har minst 6 000 och från och med år 1999 i medeltal minst 8 000 medlemmar. Om medlemsantalet är lägre än så, sänks statsandelen i proportion till medlemsantalet. Med social- och hälsovårdsministeriets samtycke kan dock av särskilda skäl under det första året också ett lägre medlemsantal än det ovan nämnda godkännas såsom berättigande till full statsandel.

25 §

Statsandelen för dagpenningarna och för förtjänststödets förtjänstdelar

Statsandelen är 47,5 procent av det totala beloppet av de dagpenningar som löntagarkassan eller företagarkassan har utbetalt med stöd av 16 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa och som social- och hälsovårdsministeriet har godkänt.

Såsom statsandel till de dagpenningar som en företagarkassa har utbetalt med stöd av 16 a § lagen om utkomstskydd för arbetslösa och som social- och hälsovårdsministeriet har godkänt betalas en andel som motsvarar grunddagpenningen enligt 22 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa och barnförhöjningen enligt 24 § samma lag.

30 §

Centralkassans andel av dagpenningarna och av förtjänststödets förtjänstdelar

Centralkassan betalar till en arbetslöshetskassa som är berättigad till full statsandel 47 procent av de arbetslöshetsdagpenningar som en arbetslöshetskassa har utbetalt med stöd av 16 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa och

en löntagarkassa har utbetalt med stöd av 16 a § samma lag. Stödavgift erläggs dock inte för sådana dagpenningar för vilka arbetslöshetskassan inte är berättigad till statsandel. Då statsandelen har sänkts i enlighet med 24 §, sänks stödavgiften i samma proportion.

Centralkassans stödavgift till en löntagarkassa är 47 procent för förtjänststödet förtjänst-del till den del denna betalas avvägd enligt förtjänsten enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning.

31 §

Centralkassans andel av förvaltningskostnaderna

Centralkassan betalar till en löntagarkassa som stödavgift för förvaltningskostnaderna ett lika stort belopp som staten enligt 26 § 1 mom. betalar som andel för nämnda kostnader.

33 a §

Betalning av arbetslöshetsförsäkringspremier i vissa fall

Utän hinder av vad som stadgas i 33 och

34 §§ förligger ingen skyldighet att betala arbetslöshetsförsäkringspremie för de ansvariga bolagsmännen i ett kommanditbolag eller bolagsmännen i ett öppet bolag. För en arbetstare som avses i 1 a § 1 mom. 1—2 punkten (delägare i företag) är arbetsgivaren skyldig att betala arbetslöshetsförsäkringspremie endast till den del som premien används för att finansiera andra förpliktelser än de som avses i denna lag.

34 §

Arbetslöshetsförsäkringspremiens storlek

Statsrådet fastställer årligen de arbetslöshetsförsäkringspremier som avses i 33 och 33 a §§ så, att centralkassan kan fullgöra sina lagstadgade skyldigheter. Premien bestäms på grundvalen av det arbetslönebelopp enligt vilket arbetsgivarens olycksfallsförsäkringspremie fastställs.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995. Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter kan vidtas innan lagen träder i kraft.

3.

Lag

om ändring av lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen den 3 augusti 1990 om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/90) 15 § 1 och 3 mom., 16 § 1 mom., 18 § 2 mom. och 21 § 3 mom., av dessa lagrum 15 § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 30 december 1993 (1543/93), 15 § 3 mom. sådant det lyder i lag av den 30 december 1993 (1540/93) samt 16 § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 21 december 1990 (1194/90) och 18 § 2 mom. sådant det lyder i lag av den 23 december 1992 (1479/92),

fogas till 15 §, sådan den lyder delvis ändrad genom nämnda lagar av den 30 december 1993, ett nytt 4 mom., som följer:

15 §

Rätt till utbildningsstöd

Rätt till utbildningsstöd har en studerande som fyllt 17 år och som när han blir arbetslös eller påbörjar sin utbildning uppfyller arbets-

villkoret enligt 13 § 2 eller 3 mom. eller 16 eller 16 a § lagen om utkomstskydd för arbetslösa, förutsatt att han inte fått arbetslöshetsdagpenning under den maximitid som stadgas i 26 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

En studerande har rätt till förtjänststöd om han enligt 16 eller 16 a § lagen om utkomstskydd för arbetslösa är berättigad till dagpenning avvägd enligt förtjänsten. Villkor för att erhålla förtjänststödet förtjänstdel är dessutom att

1) studeranden är arbetslös eller permitterad på heltid,

2) studeranden är en sådan person som avses i 17 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller

3) han hotas av arbetslöshet.

Rätt till förtjänstdel föreligger dock inte för den tid under vilken en studerande enligt 5 a § lagen om utkomstskydd för arbetslösa betraktas som företagare i huvudsyssla.

16 §

Fullt utbildningsstöd

Grundstödet fulla belopp är lika stort som den grunddagpenning som avses i 22 § 1 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Det fulla förtjänststödet består av en grunddel och en förtjänstdel enligt vad 21 § 1 mom. samt 23 och 23 a §§ lagen om utkomstskydd för arbetslösa stadgar om dagpenning avvägd enligt förtjänsten.

18 §

Sänkt utbildningsstöd

Också på ersättning som motsvarar lön under uppsägningstiden eller annan ekonomisk förmån som arbetsgivaren betalar enligt ett annat avtal eller arrangemang skall det som 1 mom. stadgar om lönen tillämpas. En ersättning eller ekonomisk förmån periodiseras enligt den lön som skall avses vara en persons på en viss nivå stabiliserade lön räknat från det arbetsförhållandet upphörde. Det som 1 mom. stadgar skall också tillämpas på försäljningsvinst som avses i 5 § 1 mom. 14 punkten lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

21 §

Ansökan om förmån

Om ansökan gäller beviljande av förtjänststöd under den förutsättning som avses i 15 § 3 mom. 3 punkten eller 4 mom., skall till ansökan dessutom fogas arbetskraftsmyndighetens meddelande om att detta villkor är uppfyllt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

4.

Lag

om ändring av lagen om arbetsmarknadsstöd

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 15 §, 25 § 1 och 2 mom., 34 § 1 mom., 36 § 3 mom. och 39 § lagen den 30 december 1993 om arbetsmarknadsstöd (1542/93), som följer:

15 §

Begränsningar av arbetsmarknadsstödet

Om förutsättningarna för erhållande av arbetsmarknadsstöd gäller dessutom vad 5 och 5 a §§ lagen om utkomstskydd för arbetslösa stadgar om arbetslöshetsdagpenning, om inte något annat följer av 2 kap.

25 §

Betalning av arbetsmarknadsstöd utan behovsprövning

Något behov av ekonomiskt stöd förutsätts

inte under de 180 första dagarna då vederbörandes rätt till arbetslöshetsdagpenning har upphört på grund av begränsningen i 26 § 1 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa. För den som uppfyller kravet på anställningstid enligt 13 eller 16 eller 16 a § lagen om utkomstskydd för arbetslösa och har fått arbetslöshetsdagpenning enligt 26 § 1 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa till maximalt belopp, börjar de 180 dagarna räknas från början när han uppfyller villkoren för arbetsmarknadsstöd.

Något behov av ekonomiskt stöd förutsätts

inte heller av personer över 55 år som när de blir arbetslösa uppfyller villkoret för tid i arbete enligt 13 § 2 eller 3 mom., 16 § 2—5 mom. eller 16 a § 2—5 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

34 §

Arbetskraftspolitiskt utlåtande

Arbetskraftsbyrån eller Arbetskraftskommisionen skall ge folkpensionsanstaltens lokalbyrå utlåtande om huruvida de förutsättningar för arbetsmarknadsstöd blivit uppfyllda som stadgas i 13—22 §§, 25 § 3 mom. och 26 § 2 mom. Utlåtande skall ges om de förutsättningar som stadgas i 15 § endast såvida på arbetsmarknadsstödet tillämpas vad 5 § 1 mom. 3 och 10 punkten samt 2 och 6 mom. och 5 a § lagen om utkomstskydd för arbetslösa stadgar om arbetslöshetsdagpenning.

36 §

Indrivning av arbetsmarknadsstöd i vissa fall

Har en person grundlöst fått arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller förmåner enligt lagen om Arbetskraftspolitisk vuxenutbildning för samma tid som han retroaktivt får arbetsmarknads-

stöd, får folkpensionsanstaltens lokalbyrå eller arbetslöshetskassan driva in den för denna tid grundlöst utbetalda arbetslöshetsdagpenningen eller förmånen enligt lagen om Arbetskraftspolitisk vuxenutbildning från det retroaktivt utbetalda arbetsmarknadsstödet. På motsvarande sätt får lokalbyrån driva in grundlöst utbetalt arbetsmarknadsstöd från sådan arbetslöshetsdagpenning eller förmån enligt lagen om Arbetskraftspolitisk vuxenutbildning som betalas ut retroaktivt.

39 §

Tillämpning av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

Om annat inte följer av denna lag skall på arbetsmarknadsstöd tillämpas vad 6 §, 28 § 4 och 6 mom., 29 §, 32, 36, 36 a och 39 §§, 42 § 2—5 mom., 43 a §, 43 b och 43 c §§ och 44 § 3 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa stadgar om arbetslöshetsdagpenning och ärenden som gäller utkomstskydd för arbetslösa.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995. Lagens 25 § 2 mom. tillämpas på en person som har blivit arbetslös efter att lagen har trätt i kraft, varvid arbete och företagsverksamhet efter den 1 januari 1994 också får beaktas vid bedömningen av om det villkor för tid i arbete som avses i momentet är uppfyllt.

Helsingfors den 21 oktober 1994

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Social- och hälsovårdsminister *Jorma Huuhtanen*

1.

Lag**om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa**

I enlighet med Riksdagens beslut

upphävs i lagen den 24 augusti 1984 om utkomstskydd för arbetslösa (602/84) 5 § 1 mom. 8 punkten och 5 mom.,

av dessa lagrum 5 § 5 mom. sådant det lyder i lag av den 12 juli 1993 (665/93),

ändras 1 § 2 mom., 3 § 3 och 4 mom., 5 § 1 mom. 9 punkten, 9 § 4 mom., 16 § 1 och 5 mom., 17 § 1 mom. 6 punkten, 25 §, 26 § 1 och 4 mom. och 47 § 1 mom.,

av dessa lagrum 1 § 2 mom., 3 § 4 mom. och 9 § 4 mom. sådana de lyder i nämnda lag av den 12 juli 1993, 3 § 3 mom. och 26 § 1 och 4 mom. sådana de lyder i lag av den 30 december 1993 (1541/93), 5 § 1 mom. 9 punkten, sådant det lyder i lag av den 18 december 1992 (1334/92), 17 § 1 mom. 6 punkten sådan den lyder i lag av den 30 december 1993 (1537/93), 25 § sådan den lyder i lag av den 27 februari 1987 (226/87), och 47 § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 28 december 1990 (1367/90), samt

fogas till 1 kap. en ny 1 a §, till 5 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat genom nämnda lagar av den 27 februari 1987, den 18 december 1992 och den 12 juli 1993 samt lagar av den 9 december 1990, den 27 mars 1991, den 30 december 1991 och den 30 december 1992 (98/90, 620/91, 1692/91 och 1651/92), en ny 14 punkt, till 2 kap. en ny 5 a §, till 13 §, sådan den lyder i nämnda lag av den 30 december 1993 nya 3 och 4 mom. samt till 4 kap. nya 16 a och 23 a §§ som följer:

Gällande lydelse

1 §

Lagens syfte och tillämpningsområde

Till utkomstskydd är dessutom enligt denna lag den berättigad som idkar företagsverksamhet.

Föreslagen lydelse

1 §

Lagens syfte och tillämpningsområde

Till utkomstskydd är dessutom enligt denna lag den berättigad som idkar företagsverksamhet. *Stadgandena i 13 § 2 mom., 16 § 1—7 mom., 17 § 1 mom. 1—3 punkten, 23 § och 26 § 2 mom. tillämpas dock inte på den som idkar företagsverksamhet.*

1 a §

Företagare

En person anses idka företagsverksamhet på det sätt som avses i denna lag om han för sin huvudsyssla är skyldig att uppta försäkring enligt lagen om pension för företagare (468/68) eller lagen om pension för lantbruksföretagare (467/69) och dessutom en person, som

1) arbetar i ledande ställning i ett aktieföretag där han själv har minst 15 procent eller hans familjemedlemmar ensamma eller tillsammans med honom har minst 30 procent av aktie-

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

kapitalet eller av den rösträtt som aktierna medför, eller motsvarande bestämmanderätt i bolaget, eller

2) arbetar i ett aktiebolag där han själv eller hans familjemedlemmar ensamma eller tillsammans med honom har minst hälften av aktiekapitalet eller den rösträtt som aktierna medför, eller motsvarande bestämmanderätt i bolaget, eller

3) på det sätt som stadgas i 1 eller 2 punkten arbetar i ett annat företag eller en annan sammanslutning där han eller hans familjemedlemmar ensamma eller tillsammans med honom anses ha en sådan bestämmanderätt som avses i nämnda punkter.

En person anses ha ledande ställning i ett företag om han är verkställande direktör eller styrelsemedlem i ett aktiebolag eller om han har motsvarande ställning i ett aktiebolag eller ett annat företag eller en annan sammanslutning.

Såsom familjemedlem till den som arbetar i ett företag betraktas hans make och en person som är hans släkting i rätt upp- eller nedstigande led och bor tillsammans med honom i gemensamt hushåll. Makar som till följd av söndring varaktigt bor åtskiljs betraktas inte som makar.

3 §

Verkställande organ

Arbetskraftskommissionerna eller arbetskraftsbyråerna skall om de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för utkomstskydd, om vilka stadgas i 4 §, 5 § 1 mom. 3, 8 och 10 punkten samt 2, 5 och 6 mom. och 7—11 §§, avge ett utlåtande som är bindande för respektive socialförsäkringskommission och arbetslöshetskassa så som närmare stadgas genom förordning. Arbetskraftskommissionen eller arbetskraftsbyrån skall på begäran av arbetslöshetskassan eller socialförsäkringskommissionen utan dröjsmål komplettera sitt utlåtande.

Bindande utlåtande avges dock inte om arbetstagaren för en viss tid har permitterats så som avses i 17 § eller 18 § och permitteringen omfattar minst tio arbetstagare.

Arbetskraftskommissionerna eller arbetskraftsbyråerna skall om de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för utkomstskydd, om vilka stadgas i 4 §, 5 § 1 mom. 3 och 10 punkten samt 2 och 6 mom., 5 a § samt 7—11 §§, ge ett utlåtande som är bindande för respektive socialförsäkringskommission och arbetslöshetskassa så som närmare stadgas genom förordning. Arbetskraftskommissionen eller arbetskraftsbyrån skall på begäran av arbetslöshetskassan eller socialförsäkringskommissionen utan dröjsmål komplettera sitt utlåtande.

Bindande utlåtande avges dock inte om arbetstagaren för en viss tid har permitterats så som avses i 17 § och permitteringen omfattar minst tio arbetstagare.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Begränsningar i rätten till arbetslöshetsdagpenning

Berättigad till arbetslöshetsdagpenning är inte den

8) för den tid som han skall anses vara sysselsatt inom eger, sin makes eller sina föräldrars företag eller på motsvarande sätt i eget arbete;

9) för den tid som han åtnjuter generationsväxlingspension enligt lagen om pension för lantbruksföretagare (467/69) eller lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare (1317/90) eller avträdelseersättning enligt lagen om avträdelseersättning för lantbruksföretagare (1330/92).

Berättigad till arbetslöshetsdagpenning är inte en person:

(1 mom. 8 punkten upphävs)

9) för den tid som han åtnjuter generationsväxlingspension enligt lagen om pension för lantbruksföretagare (467/69) eller lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare (1317/90) eller *avträdelsestöd enligt lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare.*

14) *som har upphört med sin företagsverksamhet, för den tid över vilken vinsten från försäljning av företagsegendomen i anslutning till nedläggningen av företaget kan periodiseras enligt arbetsinkomsten. Vinst från försäljning av anläggningstillgångar anses ansluta sig till nedläggningen av ett företag också om vinsten har erhållits under de sex månader som närmast föregick nedläggningen eller ett bevisligt avbrott i företagets verksamhet. Om försäljningsvinsten och hur den skall bestämmas kan stadgas närmare genom förordning.*

(5 mom. upphävs)

En person anses vara sysselsatt inom eget, sin makes eller sina föräldrars företag enligt 1 mom. 8 punkten, om hans arbetsinsats inom ett företag som han startat som arbetslös eller i det egna arbetet är så stor att den hindrar honom att ta emot heltidsarbete. En person som tidigare har varit företagare eller på motsvarande sätt varit sysselsatt i eget arbete, anses vara företagare i huvudsyssla tills han bevisligen har upphört med sin företagsverksamhet eller företagsverksamheten bevisligen har varit avbruten. Med företag avses även lantbruksföretag. Det ovan anförda tillämpas dock inte på

1) *en person som skall anses vara en företagare som kan jämföras med en löntagare; med en företagare som kan jämföras med en löntagare avses en företagare som själv deltar i arbetsprestationen och som står i ett stadigvarande uppdragsförhållande till huvudsakligen en uppdragsgivare under vars omedelbara ledning*

Gällande lydelse

och övervakning han står; vidare förutsätts att han under det år som föregått den tidpunkt då han anmälde sig som arbetssökande i allmänhet inte har haft flera än en utomstående anställd åt gången,

2) en person vars företagsverksamhet på grund av naturförhållandena är säsongbetonad, eller

3) en person vars företagsverksamhet är en bisyssla, förutsatt att det på basis av hans tidigare arbete eller en väsentlig minskning i företagsverksamheten eller annars kan antas att den arbetsmängd företagsverksamheten kräver är så obetydlig att den inte utgör ett hinder för mottagande av arbetepå heltid.

Föreslagen lydelse

5 a §

Företagare i huvudsyssla

En person är inte berättigad till arbetslöshetsdagpenning för den tid som han skall anses vara sysselsatt inom företagsverksamhet eller på motsvarande sätt i eget arbete. Med företag avses även lantbruksföretag.

En person anses vara sysselsatt enligt 1 mom., om han som arbetslös inleder företagsverksamhet enligt 1 a § eller eget arbete och arbetsinsatsen är så stor att den hindrar honom att ta emot heltidsarbete.

En person som tidigare såsom huvudsyssla har idkat företagsverksamhet som avses i 1 a § eller på motsvarande sätt har varit sysselsatt i eget arbete, anses vara sysselsatt enligt 1 mom. tills han bevisligen helt och hållet har upphört med verksamheten. Efter att företagsverksamheten eller det egna arbetet bevisligen har avbrutits anses personen dock vara sysselsatt tills verksamheten i en följd har varit avbruten under fyra månaders tid. Denna inskränkning tillämpas dock inte på en person

1) som skall betraktas som en företagare som kan jämföras med en löntagare; med en företagare som kan jämföras med en löntagare avses en företagare som själv deltar i arbetsprestationen och som står i ett stadigvarande uppdragsförhållande till huvudsakligen en uppdragsgivare under vars omedelbara ledning och övervakning han står; vidare förutsätts det att han under det år som föregått den tidpunkt då han anmälde sig som arbetssökande i allmänhet inte har haft flera än en utomstående anställd åt gången,

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

2) en person vars företagsverksamhet på grund av naturförhållandena är säsongbetonad, eller

3) en person vars företagsverksamhet är en bisyssla, förutsatt att det på basis av hans tidigare arbete eller annars kan antas att den arbetsmängd företagsverksamheten kräver är så obetydlig att den inte utgör ett hinder för mottagande av arbete på heltid.

9 §

Rätt till arbetslöshetsdagpenning i vissa fall

En person som under de närmast föregående sex månaderna innan han anmälde sig vid Arbetskraftsbyrån har varit mindre än sex veckor på arbetsmarknaden och inte kan ange något godtagbart skäl till sin frånvaro, har under sex veckor efter det han anmälde sig som arbetssökande inte rätt till arbetslöshetsdagpenning. En person anses ha varit på arbetsmarknaden om han har haft sådant arbete som avses i 16 § 2 mom. eller på motsvarande sätt varit sysselsatt i företagsverksamhet eller varit arbetssökande vid en Arbetskraftsbyrå.

En person som under de närmast föregående sex månaderna innan han anmälde sig vid Arbetskraftsbyrån har varit mindre än sex veckor på arbetsmarknaden och inte kan ange något godtagbart skäl till sin frånvaro, har under sex veckor efter det han anmälde sig som arbetssökande inte rätt till arbetslöshetsdagpenning. En person anses ha varit på arbetsmarknaden om han har haft sådant arbete som avses i 16 § 2 mom. eller har varit sysselsatt i företagsverksamhet eller varit arbetssökande vid en Arbetskraftsbyrå.

13 §

Rätt till grunddagpenning

För den som idkar företagsverksamhet enligt 1 a § blir arbetsvillkoret uppfyllt då han under de närmast föregående 48 månaderna i sammanlagt 24 månader har arbetat såsom företagare i företagsverksamhet som till sin omfattning har varit väsentlig. I arbetsvillkoret kan också inräknas arbete som uppfyller arbetsvillkoret i 2 mom. och som vederbörande har utfört under de närmast föregående 24 månaderna. Beträffande arbetsvillkoret tillämpas dessutom vad som stadgas i 16 a § 4—5 mom. Genom förordning kan utfärdas närmare stadganden om vilken omfattning företagsverksamheten skall ha för arbetsvillkoret skall vara uppfyllt.

På grunddagpenningen tillämpas dessutom vad som stadgas i 16 § 7 och 8 mom.

Gällande lydelse

4 kap.

Särskilda förutsättningar för erhållande av dagpenning avvägd enligt förrjänssten

16 §

Rätt till dagpenning avvägd enligt förtjänsten

Berättigad till dagpenning avvägd enligt förtjänsten är medlem av arbetslöshetskassa (försäkrad) som varit försäkrad åtminstone de sex närmast föregående månaderna och som medan han varit försäkrad har uppfyllt arbetsvillkoret.

Om den försäkrade har varit borta från arbetsmarknaden utan godtagbart skäl längre tid än sex månader, betalas till honom inte enligt förtjänsten avvägd dagpenning förrän han på nytt har uppfyllt det i 1 mom. nämnda arbetsvillkoret. Härvid börjar den 24 månader långa granskningsperioden vid den tidpunkt då han efter sin frånvaro har börjat arbeta.

Föreslagen lydelse

4 kap.

Särskilda förutsättningar för erhållande av dagpenning avvägd enligt förrjänssten

16 §

Löntagares rätt till dagpenning avvägd enligt förtjänsten

Berättigad till dagpenning avvägd enligt förtjänsten är medlem av arbetslöshetskassa (försäkrad) som har varit försäkrad åtminstone de sex närmast föregående månaderna och som medan han varit försäkrad i en löntagarkassa har uppfyllt arbetsvillkoret.

Om den försäkrade har varit borta från arbetsmarknaden utan godtagbart skäl längre tid än sex månader eller under en längre tid än 18 månader har arbetat som företagare enligt 1 a §, betalas till honom inte enligt förtjänsten avvägd dagpenning för löntagare förrän han på nytt har uppfyllt det i 1 mom. nämnda arbetsvillkoret. Den 24 månader långa granskningsperioden börjar i så fall vid den tidpunkt då han efter sin frånvaro eller efter ovan nämnt företagarearbete har börjat arbeta som löntagare.

16 a §

Företagares rätt till dagpenning avvägd enligt förtjänsten

Berättigad till dagpenning avvägd enligt förtjänsten är en i 1 a § avsedd företagare som är medlem av arbetslöshetskassa och som har varit försäkrad åtminstone de 24 närmast föregående månaderna och som medan han varit försäkrad i en företagarkassa har uppfyllt arbetsvillkoret för företagare.

För en företagare blir arbetsvillkoret uppfyllt då han under de närmast föregående 48 månaderna (granskningsperioden) i sammanlagt 24 månader har arbetat såsom företagare i företagsverksamhet som till sin omfattning har varit väsentlig. Genom förordning kan utfärdas närmare stadganden om vilken omfattning företagsverksamheten skall ha för arbetsvillkoret skall vara uppfyllt.

Om en medlem av en löntagarkassa inom en månad efter det att han har inlett företagsverksamhet och utträtt ur löntagarkassan blir med-

Gällande lydelse

17 §

Rätt till jämkad arbetslöshetsdagpenning

Rätt till jämkad arbetslöshetsdagpenning har under de förutsättningar som nämns i 1 och 2 §§ samt 2—6 kap. i denna lag

6) den som medan han var arbetslös har inlett annan företagsverksamhet än sådan som nämns i 5 § 5 mom. samt

Föreslagen lydelse

lem av en företagarkassa, kan utan hinder av vad som stadgas i 1 och 2 mom. i arbetsvillkoret för företagare även inräknas högst sex månader av den tid som han såsom medlem av en löntagarkassa har intjänat som arbetsvillkor och försäkringsvillkor enligt 16 § 2 mom.

Om någon på grund av sjukdom, anstaltsvård, värnplikt, studier eller vård av barn eller av annat därmed jämförligt godtagbart skäl är förhindrad att vara på arbetsmarknaden, kan den i 2 mom. nämnda granskningsperioden förlängas i motsvarande mån.

Om den försäkrade har varit borta från arbetsmarknaden utan godtagbart skäl längre tid än ett år, betalas till honom inte enligt förtjänsten avvägd dagpenning för företagare förrän han på nytt har uppfyllt det i 2 mom. nämnda arbetsvillkoret. Den 48 månader långa granskningsperioden börjar i så fall vid den tidpunkt då han efter sin frånvaro har inlett företagsverksamhet.

17 §

Rätt till jämkad arbetslöshetsdagpenning

Rätt till jämkad arbetslöshetsdagpenning har under de förutsättningar som nämns i 1 och 2 §§ samt 2—6 kap. i denna lag

6) den som medan han var arbetslös har inlett annan företagsverksamhet än sådan som avses i 5 a §. samt

23 a §

Beloppet av företagares enligt förtjänsten avvägda dagpenning

En företagares enligt förtjänsten avvägda dagpenning bestäms med iakttagande i tillämpliga delar av vad som stadgas i 23 § 1 och 2 mom.

Dagpenningen bestäms på grundval av den arbetsinkomst enligt vilken företagaren under sammanlagt högst 24 månader innan han blev arbetslös har varit försäkrad i en företagarkassa. Arbetsinkomsten får dock inte bestämmas till högre belopp än vad den fastställda arbetsinkomsten enligt lagen om pension för företagare eller lagen om pension för lantbruksföretagare utgör för nämnda tid eller lönen enligt lagen om pension för arbetstagare i genomsnitt har varit

Gällande lydelse

25 §

Förhöjning av förmånerna

Om den allmänna lönenivån i landet väsentligt förändras, skall de 14 § 1, 3 och 4 mom., 19 § 1 mom., 21 § 2 mom. samt 22 och 24 §§ stadgade markbeloppen genom förordning justeras högst i motsvarighet till förändringen i lönenivån.

26 §

Dagpenningens längd

Grunddagpenning och enligt förjänsten avvägd dagpenning betalas för sammanlagt högst 500 arbetslöshetsdagar under fyra på varandra följande kalenderår. Det sammanlagda antalet arbets-, självrisk- och ersättningsdagar under varje kalendervecka får vara högst fem. Vid beräkning av maximiantalet på fem dagar betraktas som ersättningsdagar även sådana dagar då vederbörande får utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning. Såsom självriskdagar betraktas även de arbetslöshetsdagar som ingår i de tidet som hämns i 7 § 1 mom., 8 § och 9 § 1 och 4 mom.

Om en person under den i 1 mom. nämnda tiden om fyra år har uppfyllt det såsom förutsättning för erhållande av dagpenning uppställda arbetsvillkoret under en granskningsperiod om åtta månader, begynner en ny beräkning av de 500 dagar som avses i 1 mom. och som ingår i fyra på varandra följande

Föreslagen lydelse

under nämnda tid. Har arbetsinkomsten under ovan nämnda tid ändrats, räknas den dagpenninggrundande arbetsinkomsten så, att det sammanlagda beloppet av de fastställda arbetsinkomsterna divideras med motsvarande tid. En ökning av arbetsinkomsten med mera än 20 procent beaktas dock inte. Genom förordning kan stadgas närmare om fastställande av den arbetsinkomst som ligger till grund för den enligt förtjänsten avvägda dagpenningen.

25 §

Förhöjning av förmånerna

Om den allmänna lönenivån i landet väsentligt förändras, skall de markbelopp som stadgas i 18 § 1 mom. samt 22 och 24 §§ genom förordning justeras i motsvarighet till förändringen i lönenivån.

26 §

Dagpenningens längd

Grunddagpenning och enligt förjänsten avvägd dagpenning betalas för sammanlagt högst 500 arbetslöshetsdagar under fyra på varandra följande kalenderår. *Om förmåner för vissa arbetslöshetsdagar har utbetalts till den arbetslöse i en annan stat med stöd av en överenskommelse om utkomstskydd för arbetslösa som Finland har ingått med ifrågavarande stat, inräknas också dessa arbetslöshetsdagar i ovan nämnda maximiantal.* Det sammanlagda antalet arbets-, självrisk- och ersättningsdagar under varje kalendervecka får vara högst fem. Vid beräkning av maximiantalet på fem dagar betraktas som ersättningsdagar även sådana dagar då vederbörande får utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning. Såsom självriskdagar betraktas även de arbetslöshetsdagar som ingår i de tidet som hämns i 7 § 1 mom., 8 § och 9 § 1 och 4 mom.

Om en person under den i 1 mom. nämnda tiden om fyra år har uppfyllt det såsom förutsättning för erhållande av dagpenning uppställda arbetsvillkoret under en granskningsperiod om åtta månader, börjar de 500 dagar som avses i 1 mom. och som ingår i fyra på varandra följande kalenderår räknas från

Gällande lydelse

kalenderår, då han på nytt börjar få dagpenning.

47 §

Bemyndigande att utfärda förordning

Genom förordning stadgas

- 1) om den arbetserfarenhet som enligt 7 § 2 mom. förutsätts för yrkesskicklighet,
- 2) om de skäligena villkor för tillgång till en lämplig bostad vilka avses i 7 § 5 mom.,
- 3) om sådan vägande personlig orsak som avses i 7 § 5 mom.,
- 4) om utredning enligt 10 § 2 mom. av tillgång på lämplig arbetskraft samt

Föreslagen lydelse

början då han på nytt börjar få dagpenning. Detsamma gäller när en person som avses i 1 a § i en följd har uppfyllt arbetsvillkoret i 16 a § 2 mom.

47 §

Bemyndigande att utfärda förordning

Genom förordning stadgas

- 1) om inledande av företagsverksamhet eller eget arbete som avses i 5 a § 2 mom.,
- 2) om nedläggning eller avbrytande av företagsverksamhet eller eget arbete som avses i 5 a § 3 mom.,
- 3) om den arbetserfarenhet som enligt 7 § 2 mom. förutsätts för yrkesskicklighet,
- 4) om de skäligena villkor för tillgång till en lämplig bostad vilka avses i 7 § 5 mom.,
- 5) om sådan vägande personlig orsak som avses i 7 § 5 mom., samt
- 6) om utredning enligt 10 § 2 mom. av tillgången på lämplig arbetskraft.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

Lagens 13 § 3 mom. och 16 a § skall tillämpas på dem som anmäler sig som arbetslösa arbetssökande efter att lagen har trätt i kraft. I det arbetsvillkor som avses i 13 § 3 mom. inräknas arbete och företagsverksamhet efter den 1 januari 1994. I de fall som avses i 16 a § 3 mom. kan i arbetsvillkoret och försäkringsvillkoret även inräknas tiden innan lagen trädde i kraft, om en person som avses i 1 a § 1 mom. 1—3 punkten ansluter sig till en företagarkassa inom sex månader från det att lagen trädde i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter kan vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag

om ändring av lagen om arbetslöshetskassor

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 24 augusti 1984 om arbetslöshetskassor (603/84) 1 § 1 mom., 3 § 1 och 7 mom., 4 § 3 mom., 19 § 1 mom., 19 a § 1 mom., 21 § 1 mom., 22 § 2 och 3 mom., 25 § 1 mom. 30 §, 31 § 1 mom. och 34 §,

av dessa lagrum 1 § 1 mom. och 30 § sådana de lyder i lag av den 28 december 1990 (1366/90), 19 a § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 15 juni 1990 (536/90) och 25 § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 30 december 1991 (1695/91) samt

fogas till 22 § ett nytt 4 mom., till 24 § sådan den lyder delvis ändrad genom nämnda lagen 28 december 1990, ett nytt 3 mom., till 25 §, sådan den lyder i nämnda lag av den 30 december 1991, ett nytt 3 mom. och till 33 a §, sådan den lyder i lag av den 3 december 1993 (1100/93) ett nytt 4 mom., som följer:

Gällande lydelse

1 §

Arbetslöshetskassas uppgift och verksamhetsområde

Arbetslöshetskassa är ett på grundval av ömsesidig ansvarighet verksam samfund vars syfte är att för sina medlemmar anordna förtjänstskydd enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/84) och förtjänststöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/90) samt härtill anslutna övriga studiesociala förmåner.

Föreslagen lydelse

1 §

Arbetslöshetskassas uppgift och verksamhetsområde

En arbetslöshetskassa är en på grundval av ömsesidig ansvarighet verksam sammanslutning vars medlemmar antingen är löntagare (*löntagarkassa*) eller företagare (*företagarkassa*). En arbetslöshetskassa har som syfte att för sina medlemmar anordna förtjänstskydd enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/84) och förtjänststöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/90) samt härtill anslutna övriga studiesociala förmåner.

2 kap.

Medlemskap

3 §

Villkor för medlemskap

Inträde såsom medlem i arbetslöshetskassa vinner i Finland bosatt lönearbetare som inte fyllt 65 år och som arbetar i sådant yrke eller inom sådan bransch som omfattas av kassans verksamhetsområde.

2 kap.

Medlemskap

3 §

Villkor för medlemskap

Inträde såsom medlem i en löntagarkassa vinner en lönearbetare som är bosatt i Finland, som inte har fyllt 65 år och som arbetar i ett sådant yrke eller inom en sådan bransch som omfattas av kassans verksamhetsområde. *Inträde i en företagarkassa vinner en företagare som är bosatt i Finland och som inte har fyllt 65 år. Såsom företagare betraktas en person som avses i 1 a § lagen om utkomstskydd för arbetslösa, om han kan anses få sin utkomst av de inkomster som företagsverksamheten ger.*

Gällande lydelse

Ansluter sig medlem i arbetslöshetskassa efter att ha utträtt ur kassan inom en månad till annan kassa, kan den tid som han varit i arbete som kassamedlem och hans medlemstid i föregående kassa räknas honom till godo.

Föreslagen lydelse

Om en medlem av en *löntagarkassa* efter att ha utträtt ur kassan inom en månad ansluter sig till en annan *löntagarkassa* eller en medlem av en *företagarkassa* efter att ha utträtt ur kassan inom en månad ansluter sig till en annan *företagarkassa*, skall den tid som han har varit i arbete som kassamedlem och hans medlemstid i föregående kassa räknas honom till godo. Om en medlem av en *löntagarkassa* efter att ha utträtt ur kassan inom en månad ansluter sig till en *företagarkassa* och har vid anslutningen inte en månad förflutit från det att han inledde företagsverksamheten, kan av den tid som han har varit i arbete såsom medlem av *löntagarkassan* och av hans medlemstid i *löntagarkassan* högst sex månader räknas honom till godo.

4 §

Anmärkning, varning och uteslutning ur kassa

Arbetslöshetskassa kan utesluta kassamedlem som varaktigt lämnat sådant yrke eller sådan bransch som omfattas av kassans verksamhet.

En arbetslöshetskassa kan utesluta en kassamedlem som varaktigt lämnat sådant yrke eller sådan bransch som omfattas av kassans verksamhet. *En medlem av en löntagarkassa som har blivit företagare kan bevara sitt medlemskap i löntagarkassan under högst ett och ett halvt år efter att han har inlett företagsverksamhet.*

6 kap.

Finansiering

19 §

Medlemsavgifter

Medlemsavgifterna skall bestämmas så, att de jämte statsandelen och den stödavgift som betalas av centralkassan för arbetslöshetskassorna kan anses tillräckliga för att fullgöra kassans förbindelser. Medlemsavgifterna fastställs av social- och hälsovårdsministeriet på framställning av kassan.

6 kap.

Finansiering

19 §

Medlemsavgifter

Medlemsavgifterna skall bestämmas så, att de i *löntagarkassor* jämte statsandelen och den stödavgift som betalas av centralkassan för arbetslöshetskassorna *och i företagarkassor jämte statsandelen* kan anses tillräckliga för att kassan skall kunna fullgöra sina förbindelser. Medlemsavgifterna fastställs av social- och hälsovårdsministeriet på framställning av kassan.

Gällande lydelse

19 a §

Utjämning av medlemsavgifter

I syfte att utjämna arbetslöshetsbördan inom olika branscher kan staten betala utjämning av medlemsavgifterna enligt de anslag som i statsbudgeten har anvisats för ändamålet till de arbetslöshetskassor under det föregående året har överskridit de genomsnittliga dagpenning-utgifterna med 75 procent, beräknat per kassamedlem. Till kassan får betalas förskott på utjämningen av medlemsavgifterna.

Föreslagen lydelse

19 a §

Utjämning av medlemsavgifter

I syfte att utjämna arbetslöshetsbördan inom olika branscher kan staten betala utjämning av medlemsavgifterna enligt de anslag som i statsbudgeten har anvisats för ändamålet till de *löntagarkassor* vilkas utgifter för arbetslöshetsdagpenningar under det föregående året har överskridit de genomsnittliga dagpenning-utgifterna med 75 procent, beräknat per kassamedlem. Till kassan får betalas förskott för utjämningen av medlemsavgifterna.

21 §

Stödkassa

För utjämning av arbetslöshetsbördan olika branscher finns på grundval av ömsesidig ansvarighet en stödkassa för arbetslöshetskassorna, till vilken alla kassor hör. Kassorna erlägger i medlemsavgift per år till stödkassan ett belopp som fastställs av social- och hälsovårdsministeriet per medlem och så att stödkassans medel förslår till ovan i 19 § förutsatt utjämning i enlighet med 22 § 2 mom. Medlemsavgiften till stödkassan kan fastställas till högst en tiondedel av kassamedlemmarnas genomsnittliga medlemsavgift, och den skall alltid fastställas till sitt maximala belopp då statens tilläggsandel, som avses i 22 §, måste tillgripas eller då uppenbar risk för detta föreligger.

21 §

Stödkassa

För utjämning av arbetslöshetsbördan inom olika branscher finns på grundval av ömsesidig ansvarighet en stödkassa för arbetslöshetskassorna, till vilken alla *löntagarkassor* hör. Kassorna erlägger i medlemsavgift per år till stödkassan ett belopp som fastställs av social- och hälsovårdsministeriet per medlem och så att stödkassans medel förslår till den utjämning som avses i 22 § 2 mom. Medlemsavgiften för stödkassan kan fastställas till högst en tiondedel av kassamedlemmarnas genomsnittliga medlemsavgift, och den skall alltid fastställas till sitt maximala belopp då statens tilläggsandel, som avses i 22 §, måste tillgripas eller då uppenbar risk för detta föreligger.

22 §

Täckande av brist i kassa

Utvisar bokslutet alltjämt brist efter att utjämningsfonden utnyttjats maximalt på det sätt som avses i 1 mom., får kassabristen täckas med medel ur den stödkassa som avses i 21 § 1 mom. Stödkassans medel kan under ett kalenderår användas till högst hälften av deras belopp i proposition till bristen i varje enskild kassa.

Kan brist i kassa inte täckas på det sätt som nämnts i 1 och 2 mom., täcks bristen genom en tilläggsandel som beviljas kassan av statens medel.

Utvisar bokslutet alltjämt brist efter att utjämningsfonden har utnyttjats maximalt på det sätt som avses i 1 mom., får bristen i en *löntagarkassa* i proportion till bristen i varje enskild kassa täckas med de medel från den stödkassa som avses i 21 § 1 mom. Stödkassans medel kan under ett kalenderår användas till högst hälften av deras belopp i proposition till bristen i varje enskild kassa.

Om bristen i en löntagarkassa inte kan täckas på det sätt som nämnts i 1 och 2 mom., täcks bristen genom en tilläggsandel som beviljas kassan av statens medel.

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

Om bristen i en företagarkassa inte kan täckas på det sätt som nämnts i 1 mom., överförs bristen till nästa års bokslut, för att täckas med kassans medel.

24 §

Rätt till statsandel

Utan hinder av vad som stadgas i 1 mom. och 60 §, har en arbetslöshetskassa rätt till statsandel om den under åren 1997 och 1998 i medeltal har minst 6 000 och från och med år 1999 i medeltal minst 8 000 medlemmar. Om medlemsantalet är lägre än så, sänks statsandelen i proportion till medlemsantalet. Med social- och hälsovårdsministeriets samtycke kan dock av särskilda skäl under det första året också ett lägre medlemsantal än det ovan nämnda godkännas såsom berättigande till full statsandel.

25 §

Statsandelen för dagpenningarna och för förtjänststödets förtjänstdelar

Statsandelen är 47,5 procent av det totala beloppet av de dagpenningar som arbetslöshetskassan har utbetalt och social- och hälsovårdsministeriet godkänt.

25 §

Statsandelen för dagpenningarna och för förtjänststödets förtjänstdelar

Statsandelen är 47,5 procent av det totala beloppet av de dagpenningar som löntagarkassan eller företagarkassan har utbetalt med stöd av 16 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa och som social- och hälsovårdsministeriet har godkänt.

30 §

Centralkassans andel av dagpenningarna och av förtjänststödets förtjänstdelar

Centralkassan betalar till arbetslöshetskassa som är berättigad till full statsandel 47 procent av de arbetslöshetsdagpenningar som kassan utbetalar. Stödavgift erläggs dock inte för sådana dagpenningar för vilka arbetslöshetskassan inte är berättigad till statsandel. Då

30 §

Centralkassans andel av dagpenningarna och av förtjänststödets förtjänstdelar

Centralkassan betalar till en arbetslöshetskassa som är berättigad till full statsandel 47 procent av de arbetslöshetsdagpenningar som en arbetslöshetskassa har utbetalt med stöd av 16 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa och en löntagarkassa har utbetalt med stöd av 16 a §

Gällande lydelse

statsandelen har sänkts i enlighet med 24 §, sänks stödavgiften i samma proportion.

Centralkassans stödavgift är 47 procent för förtjänststödets förtjänstdel enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning.

31 §

Centralkassans andel av förvaltningskostnaderna

Centralkassan betalar till arbetslöshetskassa som stödavgift för förvaltningskostnaderna ett lika stort belopp som staten enligt 26 § 1 mom. betalar som andel för nämnda kostnader.

34 §

Arbetslöshetsförsäkringspremiens storlek

Statsrådet fastställer årligen de arbetslöshetsförsäkringspremier så att centralkassan *under följande kalenderår* kan fullgöra sina skyldigheter enligt denna lag. Premien bestäms på grundvalen av det arbetslönebelopp enligt vilket arbetsgivarens olycksfallsförsäkringspremie fastställs.

Föreslagen lydelse

samma lag. Stödavgift erläggs dock inte för sådana dagpenningar för vilka arbetslöshetskassan inte är berättigad till statsandel. Då statsandelen har sänkts i enlighet med 24 §, sänks stödavgiften i samma proportion.

Centralkassans stödavgift till en *löntagarkassa* är 47 procent för förtjänststödets förtjänstdel till den del denna betalas avvägd enligt förtjänsten enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning.

31 §

Centralkassans andel av förvaltningskostnaderna

Centralkassan betalar till en *löntagarkassa* som stödavgift för förvaltningskostnaderna ett lika stort belopp som staten enligt 26 § 1 mom. betalar som andel för nämnda kostnader.

33 a §

Betalning av arbetslöshetsförsäkringspremier i vissa fall

Utan hinder av vad som stadgas i 33 och 34 §§ förligger ingen skyldighet att betala arbetslöshetsförsäkringspremie för de ansvariga bolagsmännen i ett kommanditbolag eller bolagsmännen i ett öppet bolag. För en arbetstagare som avses i 1 a § 1 mom. 1—2 punkten (delägare i företag) är arbetsgivaren skyldig att betala arbetslöshetsförsäkringspremie endast till den del som premien används för att finansiera andra förpliktelser än de som avses i denna lag.

34 §

Arbetslöshetsförsäkringspremiens storlek

Statsrådet fastställer årligen de arbetslöshetsförsäkringspremier som avses i 33 och 33 a §§ så, att centralkassan kan fullgöra sina lagstadgade skyldigheter. Premien bestäms på grundvalen av det arbetslönebelopp enligt vilket arbetsgivarens olycksfallsförsäkringspremie fastställs.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995. Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter kan vidtas innan lagen träder i kraft.

3.

Lag**om ändring av lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning**

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen den 3 augusti 1990 om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/90) 15 § 1 och 3 mom., 16 § 1 mom., 18 § 2 mom. och 21 § 3 mom., av dessa lagrum 15 § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 30 december 1993 (1543/93), 15 § 3 mom. sådant det lyder i lag av den 30 december 1993 (1540/93) samt 16 § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 21 december 1990 (1194/90) och 18 § 2 mom. sådant det lyder i lag av den 23 december 1992 (1479/92),

fogas till 15 §, sådan den lyder delvis ändrad genom nämnda lagar av den 30 december 1993, ett nytt 4 mom., som följer:

Gällande lydelse

15 §

Rätt till utbildningsstöd

Rätt till utbildningsstöd har en studerande som fyllt 17 år och som när han blir arbetslös eller påbörjar sin utbildning uppfyller arbetsvillkoret enligt 13 § 2 eller 3 mom. eller 16 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa, förutsatt att han inte fått arbetslöshetsdagpenning under den maximitid som stadgas i 26 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

En studerande har rätt till förtjänststöd om han enligt 16 lagen om utkomstskydd för arbetslösa är berättigad till dagpenning avvägd enligt förtjänsten. Villkor för att erhålla förtjänststödet förtjänstdel är dessutom att

- 1) studeranden är arbetslös eller permitterad på heltid,
- 2) studeranden är en sådan person som avses i 17 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller
- 3) han hotas av arbetslöshet.

16 §

Fullt utbildningsstöd

Grundstödet fulla belopp är lika stort som den grunddagpenning som avses i 22 § 1 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Det fulla förtjänststödet består av en grunddel och en förtjänstdel enligt vad 21 § 1 mom. och 23 §

Föreslagen lydelse

15 §

Rätt till utbildningsstöd

Rätt till utbildningsstöd har en studerande som fyllt 17 år och som när han blir arbetslös eller påbörjar sin utbildning uppfyller arbetsvillkoret enligt 13 § 2 eller 3 mom. eller 16 *eller 16 a §* lagen om utkomstskydd för arbetslösa, förutsatt att han inte fått arbetslöshetsdagpenning under den maximitid som stadgas i 26 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

En studerande har rätt till förtjänststöd om han enligt 16 *eller 16 a §* lagen om utkomstskydd för arbetslösa är berättigad till dagpenning avvägd enligt förtjänsten. Villkor för att erhålla förtjänststödet förtjänstdel är dessutom att

- 1) studeranden är arbetslös eller permitterad på heltid,
- 2) studeranden är en sådan person som avses i 17 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller
- 3) han hotas av arbetslöshet.

Rätt till förtjänstdel föreligger dock inte för den tid under vilken en studerande enligt 5 a § lagen om utkomstskydd för arbetslösa betraktas som företagare i huvudsyssla.

16 §

Fullt utbildningsstöd

Grundstödet fulla belopp är lika stort som den grunddagpenning som avses i 22 § 1 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Det fulla förtjänststödet består av en grunddel och en förtjänstdel enligt vad 21 § 1 mom. *samt 23*

Gällande lydelse

lagen om utkomstskydd för arbetslösa stadgar om dagpenning avvägd enligt förtjänsten.

Föreslagen lydelse

och 23 a §§ lagen om utkomstskydd för arbetslösa stadgar om dagpenning avvägd enligt förtjänsten.

18 §

Sänkt utbildningsstöd

Också på ersättning som motsvarar lön under uppsägningstiden eller annan ekonomisk förmån som arbetsgivaren betalar enligt ett annat avtal eller arrangemang skall det som 1 mom. stadgar om lönen tillämpas. En ersättning eller ekonomisk förmån periodiseras enligt den lön som skall avses vara en persons på en viss nivå stabiliserade lön räknat från det arbetsförhållandet upphörde.

Också på ersättning som motsvarar lön under uppsägningstiden eller annan ekonomisk förmån som arbetsgivaren betalar enligt ett annat avtal eller arrangemang skall det som 1 mom. stadgar om lönen tillämpas. En ersättning eller ekonomisk förmån periodiseras enligt den lön som skall avses vara en persons på en viss nivå stabiliserade lön räknat från det arbetsförhållandet upphörde. *Det som 1 mom. stadgar skall också tillämpas på försäljningsvinst som avses i 5 § 1 mom. 14 punkten lagen om utkomstskydd för arbetslösa.*

21 §

Ansökan om förmån

Om ansökan gäller beviljande av förtjänststöd under den förutsättning som avses i 15 § 3 mom. 4 punkten, skall till ansökan dessutom fogas Arbetskraftsmyndighetens meddelande om att detta villkor är uppfyllt.

Om ansökan gäller beviljande av förtjänststöd under den förutsättning som avses i 15 § 3 mom. 3 punkten eller 4 mom., skall till ansökan dessutom fogas Arbetskraftsmyndighetens meddelande om att detta villkor är uppfyllt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

4.

Lag**om ändring av lagen om arbetsmarknadsstöd**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 15 §, 25 § 1 och 2 mom., 34 § 1 mom., 36 § 3 mom. och 39 § lagen den 30 december 1993
om arbetsmarknadsstöd (1542/93), som följer:

Gällande lydelse

15 §

Begränsningar av arbetsmarknadsstödet

Om förutsättningarna för erhållande av arbetsmarknadsstöd gäller dessutom vad 5 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa stadgar om arbetslöshetsdagpenning, om inte något annat följer av 2 kap.

25 §

Betalning av arbetsmarknadsstöd utan behovsprövning

Något behov av ekonomiskt stöd förutsätts inte under de 180 första dagarna då vederbörandes rätt till arbetslöshetsdagpenning har upphört på grund av begränsningen i 26 § 1 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa. För den som uppfyller kravet på anställningstid enligt 13 eller 16 §§ lagen om utkomstskydd för arbetslösa och har fått arbetslöshetsdagpenning enligt 26 § 1 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa till maximalt belopp börjar de 180 dagarna räknas från början när han uppfyller villkoren för arbetsmarknadsstöd.

Något behov av ekonomiskt stöd förutsätts inte heller av personer över 55 år som när de blir arbetslösa uppfyller villkoret för tid i arbete enligt 13 § 2 3 mom. eller 16 § 2—5 mom. om utkomstskydd för arbetslösa.

Föreslagen lydelse

15 §

Begränsningar av arbetsmarknadsstödet

Om förutsättningarna för erhållande av arbetsmarknadsstöd gäller dessutom vad 5 och 5 a §§ lagen om utkomstskydd för arbetslösa stadgar om arbetslöshetsdagpenning, om inte något annat följer av 2 kap.

25 §

Betalning av arbetsmarknadsstöd utan behovsprövning

Något behov av ekonomiskt stöd förutsätts inte under de 180 första dagarna då vederbörandes rätt till arbetslöshetsdagpenning har upphört på grund av begränsningen i 26 § 1 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa. För den som uppfyller kravet på anställningstid enligt 13 eller 16 eller 16 a §§ lagen om utkomstskydd för arbetslösa och har fått arbetslöshetsdagpenning enligt 26 § 1 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa till maximalt belopp, börjar de 180 dagarna räknas från början när han uppfyller villkoren för arbetsmarknadsstöd.

Något behov av ekonomiskt stöd förutsätts inte heller av personer över 55 år som när de blir arbetslösa uppfyller villkoret för tid i arbete enligt 13 § 2 eller 3 mom., 16 § 2—5 mom. eller 16 a § 2—5 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

7 kap.

Särskilda stadganden

34 §

Arbetskraftspolitiskt utlåtande

Arbetskraftsbyrån eller arbetskraftskommis-
sionen skall ge folkpensionsanstaltens lokalby-

7 kap.

Särskilda stadganden

34 §

Arbetskraftspolitiskt utlåtande

Arbetskraftsbyrån eller arbetskraftskommis-
sionen skall ge folkpensionsanstaltens lokalby-

Gällande lydelse

rå utlåtande om huruvida de förutsättningar för arbetsmarknadsstöd blivit uppfyllda som stadgas i 13—22 §§, 25 § 3 mom. och 26 § 2 mom. Utlåtande skall ges om de förutsättningar som stadgas i 15 § endast såvida på arbetsmarknadsstödet tillämpas vad 5 § 1 mom. 3, 8 och 10 punkten samt 2, 5 och 6 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa stadgar om arbetslöshetsdagpenning.

Föreslagen lydelse

rå utlåtande om huruvida de förutsättningar för arbetsmarknadsstöd blivit uppfyllda som stadgas i 13—22 §§, 25 § 3 mom. och 26 § 2 mom. Utlåtande skall ges om de förutsättningar som stadgas i 15 § endast såvida på arbetsmarknadsstödet tillämpas vad 5 § 1 mom. 3 och 10 punkten samt 2 och 6 mom. och 5 a § lagen om utkomstskydd för arbetslösa stadgar om arbetslöshetsdagpenning.

36 §

Indrivning av arbetsmarknadsstöd i vissa fall

Har en person grundlöst fått grunddagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa för samma tid som han retroaktivt får arbetsmarknadsstöd, får folkpensionsanstaltens lokalbyrå driva in den för denna tid grundlöst utbetalda grunddagpenningen från det retroaktivt utbetalda arbetsmarknadsstödet. På motsvarande sätt får lokalbyrån driva in grundlöst utbetalt arbetsmarknadsstöd från sådan arbetslöshetsdagpenning som betalas ut retroaktivt.

Har en person grundlöst fått *arbetslöshetsdagpenning* enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa *eller förmåner enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning* för samma tid som han retroaktivt får arbetsmarknadsstöd, får folkpensionsanstaltens lokalbyrå *eller arbetslöshetskassan* driva in den för denna tid grundlöst utbetalda *arbetslöshetsdagpenningen eller förmånen enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning* från det retroaktivt utbetalda arbetsmarknadsstödet. På motsvarande sätt får lokalbyrån driva in grundlöst utbetalt arbetsmarknadsstöd från sådan arbetslöshetsdagpenning *eller förmån enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning* som betalas ut retroaktivt.

39 §

Tillämpning av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

Om annat inte följer av denna lag skall på arbetsmarknadsstöd tillämpas vad 28 § 4 och 6 mom., 29 §, 32, 36, 36 a och 39 §§, 42 § 2—5 mom., 43 a §, 43 b och 43 c §§ och 44 § 3 mom. och 46 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa stadgar om arbetslöshetsdagpenning och ärenden som gäller utkomstskydd för arbetslösa.

39 §

Tillämpning av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

Om annat inte följer av denna lag skall på arbetsmarknadsstöd tillämpas vad 6 §, 28 § 4 och 6 mom., 29 §, 32, 36, 36 a och 39 §§, 42 § 2—5 mom., 43 a §, 43 b och 43 c §§ och 44 § 3 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa stadgar om arbetslöshetsdagpenning och ärenden som gäller utkomstskydd för arbetslösa.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995. Lagens 25 § 2 mom. tillämpas på en person som har blivit arbetslös efter att lagen har trätt i kraft, varvid arbete och företagsverksamhet efter den 1 januari 1994 också får beaktas vid bedömningen av om det villkor för tid i arbete som avses i momentet är uppfyllt.